Karácsonyi és ujévi ajándékok!!

A legolcsóbb, legalkalmasabb és legczélszerübb karácsonyi és ujévi ajándékok!!!

A legolcsóbb, legalkalmasabb és legczélszerübb

karácsonyi és ujévi ajándékok

kizárólagosan kaphatók SZ.-FEHÉRVÁROTT

SCHILLER L. vászon, divat, posztó és kész női felöltők raktárában „a szép menyasszonyhoz".

A nagyon t. vevők könnyebbsége miatt, minden rendelményt 5 frtnyi összegtől kezdve s pedig 5 kilóig „ingyen" azaz „bérmentve" küldöm. Csomagolás ingyen.

A br^ni és rb^szi I. egyesült posztó-ipartestület gyárból

érkezett

15.000 rőf posztó- és gyapjuszövet

a legjobb minőség- s legujabb angol és francziamintákban

mesés olcsón, majdnem ingyen!!!

		helyett	most csak
5000 rf ⁹/₄ széles őszi és tavaszi gyapjuszövet hallatlan olcsón	rőfe	—.—	1.25
3000 rf nehéz téli gyapjuszövet a legeleg. és legdivatosabb mintákban	rőfe	4.50	1.35
700 rf legnehezebb		5.50	1.90
3000 rf legfin. rbgi velour v. Boa felső hosszu kabátra		6.50	2.90
10000 rf ⁴/₄ széles kalmuk kelme		—.55	—.28
500 db legnehezebb nagy szürke pokrócz	dbja	3.50	1.85
300 db legfin. legeleg. sensatio mintákkal nagy gyapot perzs. ágytakarók, télen s nyáron használható	dbja	12.—	5.85
10000 rf ⁹/₈ nagys. legneh. csikos csinvat futószőnyeg	rfe	—.50	—.28
5000 rf legnehezebb hollandi futószőnyeg	rfe	—.75	.45
900 rf perzsiai plüsch szőnyeg valódi disz m. teremben		—.—	1.40
Továbbá:			
500 db kész posztó kabát gyermekeknek 1-től 4 évesig		5.50	2.50
500 db kész posztó kabát gyermekeknek 5-től 9 évesig		8.—	3.85
50 db nagy hosszu legelegansabb legfin. plüsch hölgyeknek dbja 25, 30 és 35 forint helyett most csak 13 frt 95 krajczár és 15 forint.			

Plüsch kabát megrendelésnél kérem a derék-mértéket beküldeni.

Kapható SCHILLER L.-nél Sz.-Fehérvárott.

Vidéki rendelmények azonnal és legpontosabban teljesittetnek.

Rendelmények 5 frttól kezdve 5 kilóig ingyen azaz bérmentve küldetnek.

Kiváló tisztelettel

SCHILLER L.,

vászon, divat, posztó és kész női felöltők raktára

A „SZÉP MENYASSZONYHOZ".

Karácsonyi és ujévi ajándékok!!

A legolcsóbb, legalkalmasabb és legczélszerübb karácsonyi és ujévi ajándékok!!!

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent, és minden könyvárusnál kapható:

FIUME KÖZJOGI HELYZETE

IRTA

RADICH ÁKOS

FIUME VÁROSÁNAK ÉS KERÜLETÉNEK VOLT ORSZÁGOS KÉPVISELŐJE.

Ára füzve 2 frt.

Kávé

kitünő minőségü, tiszta, erős, illatos, nem festett,

uj aratás

pontosan 4½ kilos csomagokban. Szállitás postán utánvétellel, Ausztria-Magyarország m. helységébe.

1 kilonként netto vám- és postabérmentesen.

Gyöngy-Ceylon, legf. b.	1.98
Gyöngy-Manilla, f. v.	1.65
Ceylon, Prima barna	1.70
Ceylon, finom zöld	1.58
Mocca, valódi arab	1.84
Mocca, afrikai, legfin.	1.54
Cuba, nszemü s.-zöld	1.80
Menado, aranys. legf.	1.60
Domingo, válogatott	1.50
Java, legfin., vil. zöld	1.44
Santos, zamatos, legf.	1.36
Rio, zamatos és jó	1.30
Jamaica, jóizü	1.14

Maiti R. Trieszt.

A szép

bajusz

az ifju legfőbb disze. A bajusztalan nem talál a leányoknál szerelemre. Bajusz nélkül nincsen cseh. A kinek még nincs bajusza, az csak azonnal rendeljen egy szelencze

Musfacher balzsamot

Paul Bosse, Frankfurt a Main, Schillerstrasse 12. Bámulni fogja az eredményt. Doboza az egész ausztria birodalomba bérmentes megküldés mellett 1 Fl. 80 Xr. a pénz beküldése vagy utánvétele mellett. A meg küldés vám mentes.

A legczélszerübb karácsonyi ajándék:

a Schöberl-féle egyetemes szék

20 változatos állásba könnyen helyezhető, ugymint salon-, olvasó-, dohányzó, rokkant és betegszék, Chaiselonge-ágy, gyermek-bölcső, kandalló, támlány- és tolókocsi stb. mind egybe kenyelmes párnákkal, 20 frttól feljebb. Mintarajzok, szövet és árjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. ORVOSOKNAK: különlegességek mütét- és vizsgáló-székekben, mindennemü betegkocsik. 750

Schöberl Róbert, BUDAPESTEN, Harisch bazárja, 15. szám.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

MAGYAR CSŐDTÖRVÉNY

1881: XVII. TÖRVÉNYCZIKK.

AZ ÖSSZEHASONLITÓ JOGTUDOMANY IGÉNYEINEK LEHETO FIGYELEMBE VÉTELÉVEL

IRTA

Dr. HERCZEG MIHÁLY.

I. RÉSZ: ANYAGI JOG.

Ára füzve 1 frt 60 kr. **Ára füzve 1 frt 60 kr.**

4% magyar arany és 5% magyar papirjáradékot

valamint 749

magyar leszámitoló- és pénzváltó-bank részvényeket,

melyek árfolyama utóbbi időben jelentékenyen csökkent leginkább ajánlhatom vételre.

Hogy csekély összeggel a vétel mindenkinek lehetővé tétessék, megbizások csekély fedezet mellett, mely készpénzben, sorsjegyek vagy más értékpapirokban letételezhető, elfogadtatnak és pedig részvényenkénl 300 frt minden 25 drb utan és járadéknál 150 frt minden 5000 frt után.

A játszmához a legnagyobb könnyitéseket nyujtom, a mennyiben a vett árukat a legolcsóbb kamatláb mellett mindaddig letétben tartom, mig nyereménynyel eladhatók.

Miután minden megbizás **ügynökök kizártával** általam eszközöltetik, vételdij nem számittatik, csakis **az egyszerü jutalék.**

Hogy az általános kivánalomnak elég tétessék, az összes európai tőzsdékről **árfolyam sürgönyök** rendelkezésre állanak. Különösen azonban a **legujabb bécsi árfolyamok** állanak a t. megbizók rendelkezésére; irodám azonkivül thelefon álta' van a tőzsdével összekötve, miáltal minden előforduló eseményről és változásról azonnal értesitve vagyok és ez még azon kellemes helyzetbe is juttat, hogy az esetleges tőzsdei megbizásokat azonnal a **megbizó jelenlétében eredeti árfolyam szerint eszközölhetok.**

Felvilágositások a legnagyobb készséggel adatnak és prospectusok ingyen és bérmentve küldetnek.

LŐRY J. bankháza, BUDAPEST hatvani utcza 17. szám.

A Franklin-Tarsulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Nemzeti nagy képes naptár

1883. évre.

Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal, számos képpel s egy szinyom. czimképpel.

Szerkeszti

ÁLDOR IMRE.

TIZENÖTÖDIK ÉVFOLYAM.

Ára füzve 1 frt.

TARTALMA: A felséges uralkodóház. — Csillagászati és kortani jellegzése a 1883-ik évnek. — Katholikus, protestáns, görög, orosz és izraelita naptár-rész jegyzéklapokkal. — Bélyeg-illetékek. — **Irodalmi rész:** Czimképünkhöz. — Az igazi. Elbeszélés. Irta Szíklay János. — Három királyné (három képpel). — Bucsu a házamtól. Irta: Jókai Mór. — A krassovánok között. Néprajzi vázlat. Czirbus Gézától. — Az uj külügyminiszter (egy képpel). — Hegyen át, viz alatt (három képpel). — Egy magyar müvészről három képpel). — Krisztus Pilátus előtt. Munkácsy képe. Szász Károlytól. — A szomszédból (két képpel). — Vázlatok egy év történetéből (tizenkét képpel). — Vegyesek. — Magyarország tiszti czim- és névtára (hivatalos adatok alapján). — Országos vásárok a magyar szt.-korona birtokain. — Kamatszámitás. — Cselédbért, árendát mutató tábla. — Hirdetések.

Franklin-Társulat nyomdája (Budapest, egyetem utcza 4-ik szám.)

49-ik szám 1882. BUDAPEST, DECZEMBER 3. XXIX. évfolyam.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre --- 6 »; Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre --- 4 »; Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre--- 3 »; Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

GRÓF WENCKHEIM JÓZSEF ANTAL.

(1780—1852.)

Nem hiában tartják egész nemzetünket arisztokratának, de Magyarország nem volt szegény soha «igazi urak»-ban. Urakban, a kik nem csak nagy vagyonra, előkelő származásra voltak urak, de jellemök nemes tulajdonaiban, fenkölt érzületeikben s lelküknek a közönségest fölülhaladó szárnyalásában is megfeleltek annak a fogalomnak, melyet a klasszikus hellén kötött ahhoz a fogalomhoz, hogy «arisztoi»: a «legjobbak».

Egyikét e legjobbaknak kivánjuk ez alkalommal bemutatni gróf Wenckheim József Antalban, a ki e század első felében az ország leggazdagabb főurai egyikének volt elismerve s a ki valóságos unikumnak volt tekinthető abban a tekintetben, hogy óriás vagyona, régi családfája, összeköttetései, hagyományai, s ama kor arisztokratáinak szelleme daczára a lehető legegyszerübb életmódot folytatá s büszkeségét nem a külső csillogásban, hiu élvezetekben, költséges és zajos kedvtelésekben, hanem abban keresé, hogy jóllétet terjesszen maga körül s azok az eszközök, melyeknek urává a születés véletlene tevé, áldássá váljanak kezében embertársaira is.

A Wenckheim-család, németes hangzásu neve daczára is, egyike Magyarország legrégibb nemesi családainak. Öse még Gejza fejedelem alatt költözött hazánkba Thüringiából, melynek Wenck nevü helysége ősi fészke volt az egykori német-római birodalom egyik legrégibb és legnevezetesebb családjának, mely Hunt-Wenckheimnak neveztetett.

Az itt megtelepedett ág nem egy derék, igaz hazafit adott az országnak a századok folyamán. Wenckheim József-Ágoston a mult században már oly előkelő állással birt, hogy nőül veheté az ország egyik leggazdagabb örökösét, Haruckern Czeczíliát. E házasságból származott Wenckheim József, ki a katonai pályán egész a tábornok ágig fölvivé s Szabácsnál és Belgrádnál kitüntetett vitézségével I. Ferencz királytól a grófi czimet is megnyeré.

E Wenckheim Józsefnek báró Gruber Teréziával kötött házasságából született 1780-ban gr. Wenckheim József Antal, kinek arczképét ez alkalommal bemutatjuk. Tanulmányait befejezvén, amaz idők szellemének megfelelőleg, mikor közhivatalt viselni oly kiváló tisztesség volt, hogy azért a legelőkelőbbek versenyeztek, — aljegyző lett Aradmegyében s buzgón hivataloskodott, urodalmai meg nem követelték, hogy azokat személyesen kezelje. De a Haruckern-család férfiága kihalván, s annak roppant terjedelmü jószágai nagyanyjára, Haruckern Czeczíliára, erről pedig reá és fivérére, Ferenczre szállván, — a nagy vagyon gazdasági vezetésének gondjai nem engedték a közhivatali pályán maradni.

Már az osztálykor is fényes jelét adá gyöngéd szivének és nemes gondolkozásának. Daczára, hogy az első szülöttség jogán őt illette meg az osztálynál a választás, azt fivérének engedte, a ki a gyulai pompás kastélyt és uradalmat választá, — mig ő beérte a fönmaradt másik részszel s az ó-kigyósi puszta szerény lakóházát választá állandó lakásul.

Itt lakott, egyszerü, csillogás nélküli életet élve, az ország legrégibb arisztokrata családjainak ivadéka, hatvanezer hold legjobb minőségü föld ura, a csendes puszta földszintes házában, melyet oly előszeretettel nevezett *tanyának* s magát benne *tanyásnak*, de melynek egyszerü födele alatt megtalálta az édes otthont, a boldog elégültség, derült életkedv tüzhelyét, a hová oly örömest gyültek a jó barátok, nyilt, magyaros vendégszeretetre.

Mert ez a szerény kis grófi lak nem mindenkor volt ám csendes. Sok fényes ünnepélyt, sok vidám napot látott az. Az arisztokráczia, a nemesség, papság, polgárság, a közelben állomásozó tisztikar igen gyakran megfordultak itten. Volt eset rá, hogy a gróf vendégül marasztá a nagy gyakorlat alkalmával ott közelben

Gf. Wenckheim József Antal.

táborozó egész uhlánus-ezredet s ugy megvendégelé minden lovastól, mintha lakodalmon volnának. A megyei választások, főispáni instellácziók és nagygyülések után rendesen egész testületileg vonult ki az egész tisztikar és nemesség Ó-Kigyósra, vig kedélylyel füszerezett, izletes magyaros lakomákra. És a dúsgazdag gróf ilyenkor is hű maradt az ő egyszerü szokásaihoz, s a legnagyobb vendégségek alkalmával épen ugy, mint közönségesen mindennap, asztalához ülteté egész környezetét, tisztjeit az utolsó irnokig s ő maga legutoljára szedett tányérjába minden tálból, «mert — ugymond — igy legalább biztos vagyok benne, hogy lesznek annyi figyelemmel a konyhában és főznek anynyit, hogy jusson még — én nekem is». Azt a vendégszeretetet különben, melyről az egész kontinensen oly hires nemzetünk, senki sem gyakorlá nagyobb mértékben, mint ő. Mindig szivesen látott asztalánál minden becsületes embert, s asztalánál mindig volt 6—8 fölösleges teriték azok számára, a kik véletlenül arra vetődnének. Vasárnaponként mindig czigány játszott az ebéd ideje alatt, ebéd után pedig a befásitott udvarra gyültek jobbágyai s a mindkét nemü fiatalság jó kedvvel járta a tüzes csárdást, a miben a jó öreg gróf nem győzött eléggé gyönyörködni.

Valódi demokrata volt — irja róla *Göndöcs* Benedek, kinek a békésmegyei régészeti egylet gyülésen, ez idén Orosházán tartott érdekes fölolvasásából veszszük ez adatokat, — a szó legnemesebb, legteljesebb értelmében. Demokrata volt már akkor, midőn azt főrangu kortársai közül a legtöbben csaknem bűnül tekintették. Szinte bámulatos, ugymond, az az ellentét, mely az ugyanazon szülőktől származott két testvért, Józsefet és Ferenczet megkülönböztetté. Mig ez büszke, méltóságos magatartásu, kimért viseletü főur volt, — József addig valóságos patriarkhális jellem vala, szivélyes és leereszkedő mindenkivel szemben, egyszerü beszédében, viseletében, szokásaiban, egész életmódjában, fölülemelkedett minden előitéleten, a nép igazi jóltevője, barátja.

A nábobi hirü főurnak még lakószobája is a legegyszerübben volt bebutorozva. Természetes szinü tölgyfa asztal, szék és egyszerü pamlag volt minden butora s az utóbbi szolgált neki egyszersmind ágyul is. Ő, a ki száz meg százezrek fölött rendelkezett, pénzt soha sem tartott magánál. Ha pénzt kellett kiadnia, fölirta az összeget egy darab papirra s inasától elküldte a tisztartóhoz, hogy fizesse ki. A mi aranya, értékpapirja volt, azt egy asztal fiába szokta zárni a másik szobában, melynek ajtaja, ablaka nyitva állt. «Mert, mondá, a hol nincs minden erősen elzárva, ott senki nem is gyanit semmi elvihetőt.» S ez elméletének nem is vallotta kárát, mert nem lopták meg soha. Pedig abban az időben még világuk volt a szegény legényeknek. A hires pusztai betyárok: Becskereki, Palatinszky, Sobri Jóska, Rózsa Sándor nem egyszer ellátogattak Kigyósra, ha már igen megszorultak s a gróf aztán ilyenkor a szokott módon utalványozott, csakhogy a nagyobb kárt elkerülje. Nem is bántották az övét a betyárok, tudva, hogy végső szükségökben a gróf, ha kénytelenül is, mindig segit rajtok.

Nem kell azonban hinni, hogy a gróf olyan parlagi életet folytatott, mint annyi magyar nemes az ő idejében. Nem, Wenckheim József tudományosan képzett, igen müvelt férfi volt. Mindennap éjfélig olvasott, szép könyvtárt gyüjtött, hirlapokat, folyóiratokat járatott s buzgó pártolója volt az irodalomnak. A magyaron kivül folyékonyan beszélt németül, francziául s egész klasszikus volt a latin nyelvben.

Mint hazafi, a liberális pártnak volt hive, élénken kifejlett nemzeti érzülettel, a szabadság és haladás eszméivel. Az 1848/9-ki szabadságharcz idején sokkal előre haladottabb koru volt már, semhogy abban kiválóbb szerepet viselhetett volna. De hogy sem hazafisága, sem bátorsága nem hiányzott hozzá, bizonyitja az, hogy a mit a főranguak közül oly kevesen mertek, — ő részt vett a debreczeni országgyülésen s az április 14-iki függetlenségi nyilatkozatot is aláirta. Együtt küzdött, áldozott, s a szabadságharcz elnyomása után türt és szenvedett nemzetével, s agg korán kivül csak nagy áldozatainak köszönheté, hogy maga is megmenekülhetett az üldöztetéstől.

Tevékenységének legfőbb tere a gazdálkodás volt. Az alföldön ő teremtette meg a példány-gazdaságokat. Uradalmai valódi mintákul szolgálhattak. A külföldön e téren szerzett bő tapasztalatait mind hasznositani tudta ide haza. Tömérdeket áldozott az alföld befásitására, s ő maga még 1810-ben mind fákkal ültettette be uradalmaiban az utak szélét; erdőket, fasorokat alkotott s a hazában oly sok tekintetben hálásnak bizonyult ákáczfának meghonositását ő neki köszönhetjük. Az állattenyésztésre is nagy gondot forditott. Legnemesebb telivér arab lovakból álló ménese, a legszebb gulyája, a leggazdagabb juhászata, sertészete ő neki volt az országban. Az alföldön ő kezdte meg a dohánytermelést (1816 ban), mely a kincstárnak és gazdának ma már oly dúsan jövedelmez. Jószágán mintaszerüen volt berendezve a méhészet, selyemtenyésztés, komló, bortermelés s alig van a mezőgazdaságnak olyan ága, melyet ne üzött volna igazi szenvedélylyel és valódi szakismerettel.

Az egyszerü életmód, melyet a gróf folytatott, lehetővé tette, hogy a közérdeket is sokkal nagyobb mértékben segitse elő, a jótékonyságot is nagyobb mérvben gyakorolhassa. Ha közczélról, müvelődési, nemzeti érdekek előmozditásáról, szerencsétlenek segélyezéséről, nyomor enyhitéséről vala szó: gr. Wenckheim József mindig ott volt az elsők között áldozataival. Soha tőle szegény ember nem távozott vigasztalás nélkül. S a mit kiváló gondoskodása tárgyává választott, az volt a népnevelés, az iskolák ügye. Uj-Kigyós jó módu, dohánytermelő községét, mely ma már több ezer lakót számlál, ő alapitá, ugy itt, mint Ó-Kigyóson, Békésen, Arad-Szent-Mártonban, Székudvaron, vallásfekezeti különbségre való tekintet nélkül iskolákat épittetett azoknak és a tanitóknak javadalmazására nagy mennyiségü földeket adományozott, ugy hogy maig is e földek jövedelméből szaporodnak az iskolák. A mellett épittetett templomokat, papi lakokat s dús kegyuri jövedelemmel látta el.

Gróf Wenckheim József Antal háromszor nősült életében s mind a három neje a polgári osztályhoz tartozott, mert ezek megválasztásában nem a magas születést, fényes nevet és nagy vagyont kereste, hanem egyedül szivének követte sugallatát. Harmadik nejével, Scherz Krisztinával kötött házasságából született leánya, Krisztina, ki az öreg grófnak 1852. decz. 28-án, életének 72-ik évében történt elhunytával, mint Magyarország leggazdagabb árvája volt ismeretes, s kit gyámjai, köztök nevelője Göndöcs Benedek, nem csak hogy a leggondosabb nevelésben részesitettek, de nagy vagyonát is jelentékeny terjedelmü földekkel, értékes épitményekkel és gazdag beruházásokkal szaporiták, a mi a legfényesebb tanuság az elhunyt gróf nagy emberismerete mellett. Emberszeretetben, mások boldogitására való törekvésben és kimerithetetlen áldozatkészségben, a hol a köny letörléséről, jótékonysági vagy mivelődő czél eléréséről volt szó, gróf Wenckheim Krisztina valóságos hagyományosa lőn édes atyja humánus lelkének, mig mint nő és honleány, s mióta 1872-ben unokatestvérének neje lőn, mint feleség és anya is ama mintaasszonyok közé tartozik, kikhez hasonlókról a régi patriárkhalis időkről ránk maradt krónikákban olvasunk, — mig férje, gróf Wenckheim Frigyes a legkitünőbb mintagazdák egyike, kiben bizonyára nagy öröme telnék az öreg urnak, ha ugy föltámadva, látná, hogy hagyományához nem lőn hűtelen az utód, de fejleszti azt szorgalommal, értelemmel, az ujabb kor tökéletesitett eszközeivel, vivmányaival, az uj nemzedék még nagyobb boldogulására, a köznek javára, mindenki okulására.

BUCSU.

Te mészsz, te mészsz, s gondolsz-e arra
Reményeidnek közepett',
Hogy érted égve, bánatába,
Egy sziv utánad megreped?

Te mészsz s im dalra kél utánad
Erdők ölén a csalogány,
Ezernyi bimbó lopva támad
Piczinyke lábaid nyomán.

Feléd siet a bércz patakja
És üdvözöl a kikelet,
Hajadnak éjén megtapadva
Szédül a napsugár s remeg.

Menj csak, hová sorsod vezérel!
Ezerszer boldog az a táj,
Hol lelked, annyi bűvös fénynyel,
Merengve nyugalomra száll.

Ah a természet minden kincset
Körödbe terden csúszva vitt,
Miránk derüt az ég se hinthet,
Nekünk a nap se melegit.

El-elbolyongok a szabadba,
Hajló bokor ruhámba kap,
Az ág is búsan hajtogatja:
Szegény, szegény, de árva vagy.

S behinti arczom levelével —
Oly fényes, nedves mindenik —
Ki tudja? harmat lepte-é el
Vagy tán könyemtől gyöngyözik?

S ha majd a szellő lassu szárnya
Felém lebbenti kaczajod'
S sötét szivem börtönfalára
Sugárt vetend emléked ott, —

Oh hadd gondoljam át a múltat,
Az édes — fájó perczeket,
Miket a lét csak egyszer nyújthat
S még ifjan, zsengén eltemet.

Hadd hallja meg a völgy s a visszhang
S a távol kéklő hegyorom,
Hadd hallja meg s hadd sirja vissza
Még egyszer fájó panaszom!

S legyen tied e nagy világon,
Mi élvet ifjuságod ád,
Enyém csupán egy édes álom —
— Emlékezés örökre rád!

VÁRNAI B. SÁNDOR.

EGY SZEGÉNY EMBER TÖRTÉNETE.

Történeti beszély a XVII. századból.

Irta

P. SZATHMÁRY KÁROLY.

I.

Az egész Nógrád vármegyében — közelismerés szerint — nem volt ez időben szebb menyecske, nemes nemzetes Sass Andrásné, született Laszkáry Mária asszonynál. Férje, nemes nemzetes és vitézlő Sass András uram, immár 32 esztendős vala, midőn a 17 éves szép leányt eljegyezte: mindazonáltal a derék házaspár igen tisztességes és példás életet élt, kikről az egész környék jónál egyebet nem hallott és nem beszélt.

Igaz is, hogy Sass András uram, bár nem sok vagyona és lábas jószága vala, mint igen szorgalmas és jóravaló gazdaember, mindig szorgalmasan utána látott a mezei munkának; fáradságának volt is láttatja, mert gazdasága évről-évre gyarapodott; atyjától örökölt ősi házának nádfedelét csinos zsindelytető alá vétette; udvarát s kertjét uj deszkakeritéssel vétette körül, gazdaságát példának vették az emberek és ha csinos szekerén jó vérü 4 lovával végig hajtott az utczán, ugyancsak utána néztek az arra járó-kelők.

De legkivált csinosan járatta a feleségét, Mária asszonyt, ki jó familiából származván, szépecskén is hozott volt a házhoz; noha nem épen annyit, a mennyiből különben a menyecskének szép selyem-kamuka köntösei, aranyosgyöngyös fejkötői és gyémántos boglárai kitelhettek volna.

Volt is irigye Sass András uramnak és jámbor élete párjának elég. Az embert jósága gyarapodásáért, a jámbor asszonyt szépségeért és drága ruháiért irigyelték az asszonyszemélyek: de még többen irigykedtek Sass András uramra azért a szép asszonyért, a kin még ez ideig sem rossz szó, sem rágalom nem tudott kifogni.

Ez utóbbi irigykedők között vala különösen egy kényes, délczeg legény, Vattai Battha Ádám uram, nagybirtoku csinos gavallér, kinek birtoka Sass András urammal határos lévén, annak elhozatala után csakhamar szemet vetett a szép menyecskére; elbizakodottságában akképen okoskodván, hogy vak lenne a jámbor asszony, ha idősecske férje mellett egy olyan nyalka ifju ember udvarlását, mint a milyen ő kegyelme vala, el nem fogadná. Battha Ádám uramnak, ki még alig töltė be a 25 évet, nem igen járt ezeddig a házasságon, ellenben mint világlátott ifju ember — akként okoskodék: miért venne még most terhet a maga nyakára, holott ha neki nincs felesége, van másnak. Igaz, hogy el is kapatták a nógrádi menyecskék, mert a szép délczeg ifju emberre nem egy fiatal asszony kacsingatott; mi annyira elbizottá tette, hogy azt hivé, csak a sarkantyuit kell összepengetnie, hogy bármelyik ifju asszony karjai közé vesse magát.

De bizony Sass András uram házánál — bár gazda, gazdasszony vendégszerető levén, ott több izben megfordult — hiában pengette a sarkantyut s pödörintgethetett kis hegyes bajuszán, mondhatott hizelkedő szót is akarmennyit, mert Mária asszony csak ugy nézett reá, mint más ember fiára és sem egy jó szóval, sem egy nyájas tekintettel nem nyerhetett többet, mint akárki más a szép asszony vendégei közül.

Ez azután az elbizott ifju embert kihozta sodrából: hiuságát mód nélkül sértette, hogy a szép asszony fel sem veszi, s épen e miatt napról-napra erősebb, lángolóbb érzés keletkezett szivében.

Sass András uram ama becsületes, jámbor emberek közé tartozott, a kik — mivelhogy magok becsületesek — másról sem szoktak rosszat föltenni. Ezenkivül — miután feleségét mód nélkül szerette és arra sem volt semmi oka, hogy ennek igaz hajlandóságában kételkedjék — fel sem vette a Battha Ádám legyeskedéseit, és annyival kevésbbé gondolt a fiatal ember látogatásával, mivel Ádám urfi különben vele anyai ágon harmadizi atyafiságban vala.

Történt azonban, hogy egy alkalommal, midőn épen a szép menyecske névnapját ünnepelték, Battha Ádám — talán valamivel többet ivott az erős füleki borból, mint a mennyi épen szükséges lett volna, és által is lépett azon a határon, a meddig a tisztességes szokások megengedik.

Boros állapotában ugyanis a szép háziasszonyt tánczra szólitja vala; — mert hét vármegyében a magyar tánczra ritkitotta párját; — ő maga pedig épen abban a hitben volt, hogy a palotás tánczot senki sem járja különben az országban. No de Sass Andrásné asszony is tudta ám a módját, s a midőn a szép délczeg ifju mellett, aranyos fejkötőjében, gyöngygyel fűzött válljában és cseresnyeszin selyem rokolyájában kiállott, s azokat a piros karmazsin czipellőkbe szoritott lábacskáit módosan kezdette ide-oda rakogatni: minden nézőnek szemeszája elállott s a kinek eszébe jutott, hogy beszéljen, csak annyit tudott mondani hogy: «no ez aztán helyre egy pár ember!» A palotás táncz alatt nem is történt semmi baj, mert hiszen tudvalevő dolog, hogy ezt csak ugy kézenfogva járták, méltóságos lépéssel köröskörül az ebédlő szobában; de a palotás után a süveges táncz járta, mely — mint mindenki tudhatja — abban állott, hogy a tánczosné a férfisüveget oda-oda kinálta a tánczosoknak, de a midőn ezek el akarták volna kapni, — egy ügyes fordulással más oldalra ugrottak, — mert hát az elkapott süvegnek egy csók szokott lenni az ára.

A szép házi menyecske semmi rosszat nem gyanitva, hosszasan ingerkedett Battha Ádámmal, ugy hogy a szerelmes legény akárhogy törekedett a süveget elnyerni, a menyecske ügyessége miatt bizony csak nem juthatott ahhoz. Már nyolczszor-kilenczszer kerülhették meg a termet s a néző közönség ugyancsak tapsolt az ügyes menyecskének, biztatta is a kifáradt urfit, ki a szégyentől és vágyakozástól, meg talán a bortól is, ugy neki volt pirosodva, mint a kinyilott bazsarózsa.

Végre felindulásában mit, mit nem gondol, egyszer csak utána ragaszkodik a menyecskének, hirtelen és erőszakosan derékon kapja, a süveget kirabolja kezéből s a menyecskét magához vonva ugy össze-visszacsókolja, hogy az szégyenében és haragjában elájul, s mint egy derékon tört liliomszál, élet nélkül dől el a heves ifju ember karjai között.

Sass András uramnak — ki a tréfás tánczot maga is mosolyogva nézte, — ez már több volt kettőnél; oda ugrik feleségéhez, kiveszi az eszeveszett ifju karjaiból, amannak pedig az ajtóra mutatva ekképen szól:

— Öcsém! ki ekképen viseli magát, nem való tisztességes társaságba. Nézdd, hogy azon az ajtón kimenj és többé rajta be ne lépj, mert akkor aztán magam sem tudok többé felelni magamról!

A nyalka ifju ember megszégyenülve, szó nélkül ment el, még tán kalpagját és mentéjét is ott hagyta; előparancsolta fakó paripáját és mint a szélvész vágtatott el rajta.

II.

De nagyobb szélvész és zivatar volt az ő szivében, midőn a késő éjszakán hazafelé vágtatott; mert magában megesküvék, hogy azért a szégyenért, melyet Sass András uram rajta e napon elkövetett, meg fogja magát boszulni, ha addig élne is. Másfelől pedig a szerelmes indulat a szép asszony iránt még jobban erőt vett rajta, mióta karjában tartotta és ugy jött neki, mintha annak csókja még most is ott égne az ő ajkain! Teljes életében soha sem érzett ő még ily édes csókot s a borzalmak vágya mellett vad indulatja, szerelme azzal is biztatta, hogy annak a szép menyecskének mégis csak övének kell lenni, hogy azt az Isten csak ő neki teremtette.

A zivataros hideg éjszakában, a hosszu lovaglásban lehült ugyan egy kevéssé az ő forró indulatja, de a nagyhirü Battha familiának kevélysége még akkor sem hült ki; nem még oda haza a puha ágyban sem, mert föltette magában, hogy a tegnapi szégyenért — melynek bizony ő volt az okozója, — de a melyet a fél vármegye látott: vagy neki, vagy Sass András uramnak, de egyiknek meg kell halni!

Egész éjjel ugy hánykolódott, mintha pihe helyett töviságyon hálna s a mint megvirradt, lóra kerekedett és fölkereste két jó barátját, Veress Pált és Komjáty Gábor uraimékat, hogy menjenek és hivják ki az ő nevében Sass Andrást egy szál kardra.

A követség el is ment Sass András uramhoz: de azt bizony rossz kedvében találta, mert a kedves felesége a tegnapi felindulás miatt betegen feküdt s ezért Sass András uram oly dühös volt, mint a párja vesztett oroszlán; szóba sem állott a két fiatal emberrel, sőt azt mondotta, hogy ha el nem takarodnak, ebrudon vetteti ki őket.

Mikor a két ifju ember aztán Battha Ádámnak a követség hirét megvitte: ez magánkivül volt a dühösség miatt és csak abban maradt, hogy ha Sass András vele csakugyan ki nem áll, ott lövi le, a hol kapja, mint egy veszett ebet.

(Folyt. köv.)

A KIGYÓSI PUSZTÁN A WENCKHEIM-TANYA.

Csevegés.

TELEKI SÁNDORTÓL.

Két év előtt, a kolozsvári gyümölcsészeti kiállitáson ismerkedtem meg személyesen *Göndöcs* Benedek apát-plébános urral. Szenvedélyeink találkoztak; — a dohány-, rózsa-, dinynye-, szőlő-, gyümölcstermesztés nekem is bogaram, s közös szenvedélyek által közeledik leginkább az ember egymáshoz, — «similis simili gaudet». Kölcsönösen elmondtuk egymásnak tapasztalatainkat, — az idő repült, s röptével az ismeretség barátsággá vált, és mindketten csodálkoztunk, hogy — hogyan is nem ismertük mi egymást régen?

— Látta-e már méhkaptárjaimat? — kérdé az apát.

— Nem. Teljességgel nem értek a méhészethez.

— Jöjjön, megmutatom.

Felmentünk a karzatra. Olyan érdekesen magyarázta a méhek csodálatos működését, hogy én el voltam ragadtatva. Szerettem volna közelebbről megismerni e bámulatos bogárcsodálatom titkát, melyet az ember, az állatok nagy kizsákmányolója, kegyetlen önérdekkel saját hasznára fordit.

— «*Sic vos non vobis mellificatis apes!*» — mondám önkénytelenül.

— Nem, ma már ez nem áll; — a tőke kamatjában a munkás egyenlően osztozik gazdájával, s mindkettő egyenlő arányban élvezi, egyik — tőkéjének kamatját, másik — munkájának bérét.

— Köszönöm alássan! — a *tőkés* megveszi a kaptárt, belefogja a rajt, a méh dolgozik, csinálja a lépet, megtölti mézzel, s mikor kész a munkával: füst fölibe tartják s egy *kicsit* megölik; lép és méz a gazdáé, s a méhek — *requiescunt in pace!*

Göndöcs apát elnevette magát s mosolyogva mondá:

— Tudja mit? legyen szerencsém Gyulán, ott majd megmutatom a békésmegyei mintaméhészeti telepet, s egy óra alatt többet tanul, mintha egy csomó méhészeti tudós könyvet halomra olvasna, s látni fogja, hogy nem öljük meg a méheket, és mégis nekünk is jut, nekik is marad.

— Isten neki, szives örömest teszem tiszteletemet!

*

Tavaly nyáron beállottak a képviselőválasztások. Választó kerületemben két jelöltünk volt, s a lelkem fájt, hogy melyikre *ne* szavazzak. Megszöktem hazulról. Kolozsvárra menekültem,

49. SZÁM. 1882. XXIX. ÉVFOLYAM. VASÁRNAPI UJSÁG.

Gyulay László rajza. Metszette Morelli.

A WENCKHEIM-KÁLY Ó-KIGYÓSON.

ott is választás; innen Nagy-Váradra, ott is az; gondolám: meglátogatom Göndöcs apátot, a méhek nem választanak követet.

Én imádom a *népet*, de a buta *tömeget* utálom. Sohasem tudtam fejembe verni, hogy miként választ az, a ki sem írni, sem olvasni nem tud; a *souverainitás* az én eszem szerint *értelemmel* jár. S aztán — *szabad a vásár!* — az a sok lélekkufár, a ki hitre, meggyőződésre, lelkiismeretre *sakherez*, s megvesztegetéssel vásárolja nyereségre a szavazatokat; a *hatalom* nyomást gyakorol és ijeszt, s a választókból *kivágja* a szavazatot, igazi *zsebrákjója a meggyőződésnek.*

Hallottam és láttam olyan dolgokat, a melyek rejtélyesebbek a szentháromság titkánál.

*

Gyulán, a vasuti indóháznál, Göndöcs apát várt, igazi magyar vendégszeretettel fogadott, s a szives barátság meleg hangján üdvözölt:

— Hozta Isten!

Érkező vendégének a franczia azt mondja: «*bien venu!*», az olasz: «*mi allegro!*», a német: «*willkommen!*», a sváb: «*mit hoztál?*», a török: «*hosgeldim!*», a magyar: «*Isten hozott!*». — A török és a magyar a legvendégszeretőbb kifejezés a vendéglátásnál.

«*Hosgeldim!*» magában foglalja: nem hittalak, itt vagy, — a mi az enyim: a tied is, — ma jöttél, nem kérdem mikor mégysz, — örömömben, bánatomban egyaránt osztozol, Allah az isten, együtt imádjuk, s Mahomed az ő tanitványa.

«*Isten hozott!*» — nem küldte, hanem hozta, — kit isten hoz, az isten vendége volt, — osztoz az enyimben, — nyugodjál békében, ügyelek, hogy még a hajad szála se görbüljön meg, — a többi mind az én gondom.

Engem is az «*isten hozott*» Göndöcs apáthoz.

*

Beültünk az apát ur kocsijába, s trappoltunk csendesen.

— Egy jó barátját s egy régi iskolatársát hittam mára vacsorára.

— Kiket? — kérdém kiváncsian.

— *Ghyczy* tábornokot és *Erkel Rudolfot*.

Ghyczy tábornok, erdélyi honvédkerületi parancsnok volt; magas müveltsége, tapintatos előzékenysége, udvarias modora, jósága, s velünk *czibilekkel* való folytonos érintkezése, Kolozsvártt mindnyájunk szivét megnyerte; szerettük, becsültük, *népszerü* volt köztünk, — talán *azért* is vitték el tőlünk.

Erkel Rudolf, nagy zenészünknek Ferencznek és Erkel Jánosnak — a ki Táncsics Mihály után nevelőm volt — testvéröcscse. Együtt nőttünk föl, együtt jártunk iskolába, ha nem is mindig «*térdig a rózsába*», mint a szobaleánynóta mondja. Ő az egyedüli Erkel a világon, a ki annyit ért a zenéhez, mint én, a kit egy Beethoven «*Symphonia*»-val ki lehetne kergetni a világból.

Semmi sem gyökerezik az ember szivében oly mélyen, mint a gyermekkori barátság. Önérdektelen vonzalma ez a fiatal kebelnek, az élet kora tavaszán, — első virága az érzelemnek a szerelem előtt, — hajnalhasadás a csalódások előtt, lanyha szellő, mely a vihart megelőzi.

Harminczöt évig nem láttuk egymást, — az ifjuság s az aggkor közötti idő, egy óriási *pauza* volt.

Hosszasan néztük egymást, s nem ismerénk egymásra; s mindketten azt gondoltuk magunkban: vajjon *nem cserélték ki ezt a másikat?*

Végre a ketté vágott érmet — melyet ráismerés végett a lelenczek nyakába akasztanak — megtaláltuk az édes multak emlékeiben.

*

Magyar ember, ha szivesen látott vendéget fogad: nem önző, hogy csak *szólóban* élvezzen, hanem összegyüjti maga körül jó embereit.

Göndöcs apát tetőtől talpig derék magyar ember, miért lenne tehát kivétel? Vacsoránál sokan voltunk és vigan, — s mint Kemény János irta: «*nagy volt a frequentia;*» — áldomásokat is ivánk, de hát módjával, szörmentén, nem csapott el fejeink fölött a toasztok árja s nem fuladánk *a magasztalások* tengerébe.

Vacsora után szives házigazdánk szobámba kisért, s azt mondá:

— Krisztina grófnétól levelet kaptam, tudja, hogy ön nálam van, s szivesen látja.

— *A kigyósi pusztán a Wenckheim-tanyán?*

— Igen.

— Nagyon szeretnék a grófnéknál tisztelkedni, de látom, nincs velem más *uniformis*, mint a mi rajtam van, — ez pedig tán igen is otthonias.

— Ott nem a ruhát, hanem az *embert* nézik; — «*vestis non facit monachum.*»

— Ha ugy gondolja, én örömest kimegyek.

*

Sok szépet és jót hallottam a kigyósi Wenckheim grófi párról, de a mit láttam és tapasztaltam: az felülmulta várakozásomat.

Ki nem állhatom az *interviewolást*, — valóságos *zeitungs-jud* tempo, angol-zsidó-német találmány, — kezdődik a szemtelenségnél s végződik a revelvernél és gyakran a poffnál. De én is, más is, többször és helyesen neki agyarkodunk arisztokráczináknak, és sokszor okkal, néha ok nélkül, szidjuk őket, mint a bokrot. Az igazmondás kötelesség és nem emberszólás; rosszat mondani valakiről nekem fáj, a jót örömest kürtölöm; — hiába, már «*ilyen a vérem!*» — s a véralkatot megváltoztatni nem lehet. «*Si naturam furca· expelles: tamen revenit!*» — mondta egy avas bölcs.

Forradalom után, mint földönfutó menekült,* a kapcza betyárok s a *Rózsa Sándor* emberei társaságában, a kunágotai pusztán, a Csernovics-tanyán, Novák bácsinál, kolompért sütve, nagy unalmamban fakanalat homoritottam; ugyan ebben a mesterségben, az iratosi pusztán, az Almásy-, meg a Szalbeck-tanyán, nyomot vesztve bujkáltam, mert hát *rossz sorom volt.* — Később haza kerülve, a petrii határon, a szentjánosi puszta mellett, a Boér-tanyán sok jó időt *quaterkáztam*; jól tudtam, hogy mi az a: «tanya». Nagyon kiváncsi voltam hát látni a *kigyósi pusztán a Wenckheim-tanyát.*

*

A Körös árja a dúsan termő földeket mocsárrá változtatta, s ott, a hol aranyszin buzakalászok hullámzának: a sáté üté ki veres hegyét, a marti fecskék s a halászmadarak hasitják szárnyaikkal a viz szinét s fogdossák a vizibogarakat; a vadruczák röpködnek fel onnan, hol ezelőtt szüzdohány termett, s hol darvak és túzokok méltóságteljesen sétáltak, ott most vadlibák gágognak.

— Ki fizeti meg e földek után az *adót?* — mondja sóhajtva a gazda.

— A nagy harang, meg a *dob*, — felel rá elkeseredten a felesége.

*

A kigyósi vasuti állomásnál a grófék fogatja várt ránk. 16 markos pej, egy *chic* kocsissal, a ki hajtott oly sebesen, mint a hogy Illés próféta a fellegek közt nem utazott soha, s annyi *graciával* tartá kezében az ostort, mint Gambrinus király a sörös poharat. Eltanultam tőle.

A láthatár közepén — mint az Érmelléken a tasnádi torony — kimagasul a kastély, akarom irni: a *tanya*. Láttára az irigységnek egy parányi neme fogott el; még ekkor nem volt szerencsém ismerni a grófnét és gyermekeit.

Gazdasági épületek mellett, tüzes mennykősebességgel a parkba érkeztünk, s egy szempillantás alatt meggyőződtem, hogy a sikon is lehet *paradicsomot* alkotni, s lehet *éden-képes* a puszta is.

A «*tanya*» elibe hajtánk. Egy tisztességes — miniszteri tanácsosi kinézésü — komornyik kiemelt a kocsiból, annyi gyöngédséggel, mintha csak várandóba lettem volna, s bevezetett bennünket egy nagy terembe.

Mindjárt láttam, hogy ezeknek az embereknek *volt nagyapjok.* A butorok azért vannak, hogy használják, a székre rá lehet ülni, a pamlagba be lehet fészkelődni, az asztalra rátehetem kalapomat, nincsen *bankári* tulságos arányozás, a *krach* nem ütött be, s az asszonynak van miből kiállitani a vacsorát.

Kis vártatva bejött a grófné, s szivesen nyujtá kezét:

— Hozta isten! örülök a szerencsének! sajnálom, hogy férjem nincs itthon, valami sürgős dolgába el kellett mennie, ő is bizonyára nagyon fogja sajnálni. Hogy van kedves *pap bácsi?* — foglaljanak helyet.

* Lásd «Emlékeim»: Hogyan menekültem ki?

A *tanyai* fogadtatás a lehető legszivesebb volt.

*

A magas müveltségü, szellemes grófnéval folytatott élénk csevegés közt, gyorsan és kellemesen repült az idő.

— Jöjjenek, megmutatom az épület belsejét.

Lementünk. Kényelmes lépcsőzet vezet a *souterrainbe*, az épület alatt hosszu folyosó nyulik végig, jobbról-balról szobák, éléskamarák, boros és veteményes pinczék, gyümölcstartók, faszinek, — s minden olyan csinnal, rendben és tisztán, mintha *Hollandiában* lennénk.

A *dawnstairs* (pinczelakok) első szobája a *vasaló*, hat leány, élte virágjában, január elsejétől deczember utolsójáig, mindennap ernyedetlenül *tégláz*. Az utolsó a gépszoba, a *locomobil* gőzerővel huzza a vizet a kastély tornyába, honnan vascsöveken láttatnak el vizzel kastély, park és istállók, itt nem szomjazik senki, még a homok sem.

A grófné kegyes volt megmutatni a fehérés asztalnemü tárt, konzervek és befőttek kamaráit s végre a konyhákat.

Gimnázista koromban azt tanultam a pater piaristáktól, hogy: «*relig o est mater scientiae!*» — a vallás a tudományok anyja. Nem vitatom, meglehet ugy van, — de azt tudom, hogy: a *tisztaság anyja a viz.* Mint Mózes csodákat tévő vesszeje alól: a kigyósi kastélyban is mindenfelől ömlik a viz; a falban megmozditok egy leppentyüt s folyik a viz, a szobákban megnyomok egy gombot s ömlik a viz, — mindenütt kéznél van a *mater puritatis.*

Rám semmi sem hat kellemesebben a tisztaságnál. — Nem feledem el soha Firenzében a benediktinusok világhirü patikáját, hol a hires *álkermes* készül, Prátóban egy makaroni gyárt, hol a munkások mind hófehérbe öltözve dolgoznak, — Harlemben egy agglegény ellenadmirál házát, és a kigyósi kastély konyháit, melyekben — parasztos kitétellel élve: — *a finum rétest meg lehetne enni a konyha földjéről.*

*

Feljöttünk a földszinti lakosztályba.

Tágas, magas ebédlő, egyszerü tiszta renaissance stylben butorozva, kényelmes ruganyos ülésekkel, a *komfort* nincsen föláldozva a *gothikumnak*, s nem azért vannak, hogy nézzük, hanem azért, hogy kényelmesen üljünk. Voltam már olyan helytt is ebéden, gazdag urnál, hogy egész *ember-állatkinzás* volt végig enni az ebédet, a gothikus szék valóságos *vallató* volt, csak a csendbiztos hiányzott mellőle karikás ostorával.

Az étterem mellett gyönyörü növényház, a sydenhami kristálypalota *gyémántkiadásban*, — pálma- és ficus-fákkal, ördögborda nemü ritka növényekkel, ékeslevelü diszplántákkal. Enfiladeban a kastély hosszában a váró- és fogadótermek, egyszerü nemes modorban butorozva, diszitve, nem szinpadias, nem dekoráció, nem kortina. A mi van: megvan s nincsen odapingálva, nincsen tulhalmozás s nem *bric-a-brac* kollekczió.

*

A grófné lakosztálya még egyszerübb, majdnem *polgárias*. Kivételt csakis boudoirja tesz, mely pompásan van berendezve, s méltó, hogy egy nagy uri nő elmélkedjék benne, és megérlelje a nemes eszméket, s kigondolja a jókat, melyeket tesz.

Lakosztálya mellett vannak a gyermekek, nevelőnő és dajkák szobái. Kedves, ép, egészséges, szép gyermekek, magyarosan magyaranak nevelve. A nevelőnő nem *gouvernante*, nem *parliroz*, hanem *beszél*, nem született Csasztanban, hanem itt nálunk, anyanyelve az enyém, s ha szólok, nem kérdi: *was sagt er?*

Senkit sem sajnálok jobban, mint azt, ki *anya nélkül* nő fel, isten keze nehezült azon, s tán jobb lett volna nem is születnie. Nem érezni az anya szivének édes melegét, szeretetének malasztját, ápolásának gondjait. Gyermeknek lenni árván, bölcsőben ringani, mely koporsófából készült, anyatej helyett szopni a hideg részvétlenséget, és nem mondhatni soha az üdvözitő szót: «*édes jó anyám!*» . . .

Wenckheim Krisztina gyermekei szerencsések! Nem igen láttam anyát, gyermekei iránt annyi szeretettel, mint ő. Elbeszélte egyik gyermekenek betegségét; az anya beszélt, a szeretet édesen szólásával, ki a halállal párviadalt viv,

nem magáért, hanem a drága *kicsiért*. Meg voltam hatva, s elérzékenyültem, én, a kinek elég oka van közömbösnek lenni egy ember élete fölött, megszokhattam *Gálfalvától Solferinóig* és *Bresciában*, hol tizennégyezer sebesültet láttam együtt, egyszerre, s köztük Türr Pistát, legjobb pajtásomat...

*

A gróf ur szobáiba mentünk. Nincs szerencsém személyesen ismerni a grófot, de szobáiról itélek jellemére, s tudom, hogy *szenvedélyes gazda, nagy vadász, vendégszerető ember* és *jó magyar.*

Lenormand asszony kártyából jövendölt, Desbarolles kezekből, Petell érczlemezekbe nézette az embert s ugy kuruzsolt, Lavater az arczról, Gall a koponyáról itélt, én bemegyek valakinek a szobájába, s körülbelől megmondom kinél vagyok, szobája berendezéséről s a benne levő egyes tárgyakról következtetek lakója jellemére, szokásaira, s ritkán csalódom.

*

Az emeleten a vendégszobákat mutatták meg. Nem pazar fényüzés, mely a fölcseperedettnek pompája s pénzüzérek fitogtatása, hanem uri kényelemmel berendezve minden, bőven ellátva vizzel, nagy mosdó-medenczékkel, ruganyos ágyakkal, s a ki végig megyen a vendégszeretet e hosszu soru osztályán, tudja, hogy e *tanyán* nem irják szénnel a falra, mint a turi pap, hogy: «*ha jöttök: lesztek, ha hoztok: esztek.*»

Fölmentünk a toronyba. A park az előtéren, gyönyörü tiszta vizü tóval, a park végében egy buzatábla, akkora, hogy elboritana egy kis német herczegséget, s terméséből elélhetne egy tót vármegye.

Eszembe jutott a franczia gyermekmese, melyben «*minden a Carabas marquisé,*» s örvendettem, hogy mindez becsületes, jó magyar uri embereké.

Göndöcs apát kérdé:

— Hogyan tetszik?

— Sajnálom, édes főtisztelendő ur, hogy Petőfi meghalt, Arany elhallgatott, s Jókai nincsen itt, én meg — *nem tudok verset irni.*

*

Ime, ilyen *a kigyósi pusztán a Wenckheim-tanya*, a mint a kellemes visszaemlékezés halványan szinező tollamra adta. Mintaképe a pompás és kényelmes *otthonnak*, minőt a *jó izléssel* párosult *jólét* képes csak megteremteni.

De mielőtt a grófi pár ezt az *otthont* emelte magának, mikor Wenckheim Krisztina Wenckheim Frigyeshez nőül ment, boldog egybekelésök emlékére *százezer forint alapitványt tett egy árvaház fentartására, s felépitteté Gyulán a békésmegyei árvaházat.*

Ave!!!

A VÉNUS ÁTMENETELE DECZEMBER 6 ÁN.

A csillagász világ s az egész emberiség e hó 6-án oly tüneménynek lesz tanuja, mely sem a ma élőknek, sem a mi fiainknak életében többé látható nem lesz, s csak 122 esztendő mulva fordul ismét elő. A *Vénus* át fog vonulni a Nap előtt.

Tudvalevő, hogy a *Merkur* és *Vénus* bolygók közelebb fekszenek a *Naphoz* mint a *Föld*. Lehet tehát az az eset, hogy midőn ez a három égitest, t. i. a *Nap*, a *Vénus* és a *Föld* ugyanazon vonalba jönnek, akkor a *Vénus* közbül esik. A földi ember szeme, mikor a Nap felé tekint, egy apró, kicsiny pontot talál utjában, mintha p. o. egy darab papirt vagy akárminő át nem látszó tárgyat tennénk szemünk és a nap közé. E kis fekete pont azonban nem marad ugyan abban a helyzetben, hanem lassan-lassan odább mozdul. A *Nap* korongjának egyik szélétől áthalad egészen a másik széléig, kicsiny, kerek, fekete foltot képezvén.

A tüneményt jól lehet látni nagyitó üveg nélkül is. Csak valamely szines vagy pedig bekormozott üvegdarabot kell szemünk elé tartani, hogy a nap sugarai meg ne sértsék.

A tünemény minden 235 esztendőben négyszer látható, még pedig ugy, hogy két-két átmenet egymáshoz közel esik, azután pedig nagyobb időköz következik. Igy pl. 1761-ben volt egy ilyen átmenetel (junius 5-én) s már nyolcz évvel reá, 1769 junius 3-án ismét volt egy. Azóta azonban egész 1874 deczember 8-áig nem volt, s most, az előbbi után ismét nyolcz évre, 1882 deczember 6-án ismét lesz. A legközelebbi csak

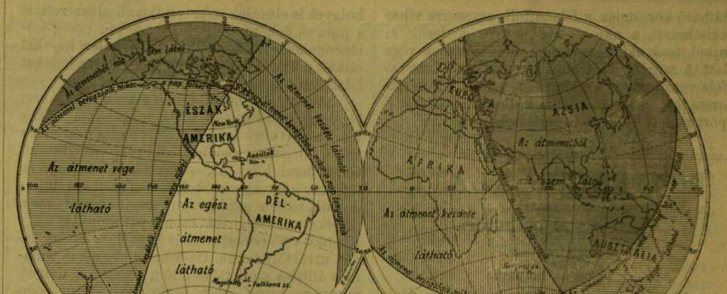

Mikép látható a deczember 6-ki Vénus átmenetel a föld különböző pontjain.

a 2004-ik esztendő junius 7-én áll be, s utána ismét a 2012-ik esztendő junius 5-én lesz egy.

A csillagászt nemcsak az érdekli ennél a tüneménynél, hogy olyan nagyon ritka, hanem kiváltképen az is, hogy pontos megfigyelése által lehet meghatározni a *Napnak* távolát a *Földtől*. Pedig ez a távolság képezi az asztronomiának kiindulási egységét minden további mérésekben, s nagyon nevezetes és fontos dolog, hogy ez mentül nagyobb pontossággal méressék le. Ezért történt, hogy a mult alkalommal is, t. i. 1874-ben, nagy expedicziókat szerveztek a csillagászok mindenfelé, hogy ennek az átmenetnek tanui legyenek. Elutaztak a távoli Csendes-oczeán szigeteire, a hol a tünemény jól volt látható.

A tünemény természete hozza ugyanis magával, hogy azt a *Földnek* csak bizonyos helyeiről lehet látni. Mint mondtuk, a *Földnek*, a *Vénusnak* és a *Napnak* egyabba a vonalba kell esniök s csak akkor látható az átmenetel. De miután a *Föld* átmérője ezerötszáz mérföld, más irányban látjuk a *Venust* mi Magyarországon, mint a hogy látják a mi antipódenseink a Csendes-oczeánon, kiket tőlünk akkora távolság választ el.

A tünemény rendesen nehány órahosszat tart, s igy a terület, a honnan azt látni lehet, jókora nagy, de sohasem lehet azt az egész földről látni. 1874-ben Khina, Japán, Közép-Ázsia, Ausztrália, Uj-Kaledónia, Kerguelen, a Sandwich-szigetek, Jáva, Tasmánia és Afrika egyes vidékei voltak azok a helyek, hol a tüneményt elejétől végig látni lehetett. A jelen kor legnagyobb csillagászai hajókra szálltak, s elutaztak ezekre a vidékekre, hogy az egésznek szemtanui legyenek. Több hónapig voltak oda, mert rendszerint oly helyekről tették észleléseiket, melyeknek földrajzi fekvésök nem volt ismeretes, s ennek pontos meghatározása czéljából soká tartó csillagészleléseket kellett tenniök. A mellett elosztozkodtak meglehetős nagy tetületen, hogy az időjárástól is meglehetős függetlenek legyenek. Azt akarták elérni vele, s el is érték, hogy az esetre is, ha valamely helyen borus lenne az idő, s e miatt nem lehetne látni a tüneményt, legalább máshol legyenek annak szemtanui, mert mindenütt még sem lesz ugyanabban az időben beborulva. A csillagászat az akkori észlelések által oly tömegét kapta a különféle észlelési anyagnak, hogy az részben még mai napig sincs feldolgozva.

A most előttünk levő átmenet deczember 6-án megy végbe. Közép ideje délután 4 óra 25 percz és 44 másodpercz. Egész tartama nem kevesebb 5 óra 30 percznél. Ezen közép időtől, vagyis 4 óra, 25 percz és 44 másodpercztől számitva $2^3/_4$ órát vissza felé menvén, kapjuk a tünemény kezdetét, előre felé számitva pedig annak végét. Kezdődik tehát $^3/_4$ 2-kor, és végződik 7 óra 10 perczkor. Már ebből is világos, hogy mi Magyarországon nem fogjuk elejétől végig láthatni e tüneményt, miután nálunk e nap 4 óra 6 perczkor a nap lenyugszik. De látni fogjuk annak elejét, miután $^3/_4$ 2-kor a nap még elég magasan áll.

A mi a tünemény láthatóságának különféle fokát illeti a *Föld* különféle helyeit illetőleg, arra nézve mellékelve egy rajzot mutatunk be az olvasónak, mely meglehetős átnézetesen mutatja be az egészet. Az átmenetelből, mint e kártya mutatja, semmit sem látni egész Ázsiában, Ausztrália egy részében, a Fekete-tengernél, Svéd- és Norvégországban s Észak-Amerikának legfelsőbb vidékein. Ott a nap már lenyugodott, mikor a tünemény kezdődik. Ellenben az átmenetelt egész tartama alatt látni lehet a föld déli csücsán (a hol jelenleg a nap le sem is nyugszik), továbbá egész Dél- és Közép-Amerikában, s az észak-amerikai Egyesült-államok kelet felé eső részeiben. Ellenben egész Afrikában, kivéve a keleti részeket egész Európában is, továbbá az Atlanti-oczeán legnagyobb részében látni lehet a tünemény kezdetét, de e helyeken a nap hamarább fog lenyugodni — tehát nálunk is — mintsem a tünemények vége lenne. A Csendes-oczeánon pedig, beleértve Ausztrália keleti részét is, a tüneménynek csak vége lesz látható. A nap ott még nem kél föl, mikor az egész kezdetét vette. Mikor az ő horizontjukon meg fog jelenni, már akkor egy kis fekete folt lesz az arczán, a mely folttal nálunk le fog nyugodni.

Európa államai ez alkalomból is több expedicziót rendeztek be, melyek a tünemény szemlélhetése végett elutaztak a kedvező fekvésü vidékekre. Többnyire Közép-Amerika egyes vidékein helyezkedtek el, a hol nemcsak hogy a tüneményt lehet észlelni elejétől végig, hanem szép napos időre is legtöbb a kilátás, a mennyiben az időjárás nagyon állandó és rendes. Mindeme expedicziók között hiába keresnénk Magyarországot képviselve. Ezelőtt 8 esztendővel sem volt. Akkor a bécsi tudományos akadémia felszólitotta volt a magyar tudományos akadémiát, hogy közösen küldenének egy expedicziót, közös költségen. De a magyar tudományos akadémia tagadólag válaszolt, s egy hazánkfia csakis a Németország által szervezett expedicziónak tagja gyanánt vett az egészben részt.

Az ily expedicziók sorsa különben — a mi küldetésök czéljait illeti — nagyon bizonytalan. Elutaznak egy egészen ismeretlen vidékre, s hetekig vesződnek először eszközeik helyes felállításával, azután imét hetekig a hely földrajzi fekvésének meghatározásával. Minden előkészület, minden roppant munka csak azért történik, hogy egy néhány óráig tartó tünemények legyenek szemtanuivá, midőn nem tudhatják egyelőre, hogy ép az napon nem-e fog elborulni az ég, s az ő roppant előkészületük mind kárba veszett.

Egyike a legszerencsétlenebbül végződött ily expedicziónak mindenesetre az, melyet a mult században *Le Gentil* franczia csillagász rendezett. Az 1761-iki átmenetelnek akart szemtanuja lenni, s még 1760-ban elutazott hazájából India felé. De a háboru, melyet az angolok akkor Indiában folytattak, megakadályozta őt abban, hogy partra szállhasson. Ott állott hajójával az indiai vizeken, de a tünemény junius 5-én el is mult, a nélkül, hogy ő partra szállhatott volna. Ekkor elhatározta, hogy szégyenkezve, minden eredmény nélkül nem megy haza, inkább vár nyolcz esztendeig, mire a legközelebbi átmenet végbe megy. Bámulatos türelemmel várt nyolcz álló esztendeig, hogy szemtanuja lehessen egy tüneménynek, mely akkor összesen négy óra hosszat volt tartandó. Nagy örömére aznap derült égen kelt föl a nap. De még nem is volt

látható korongján a fekete folt, egyszerre vihar keletkezett, a nap elborult, s nem is derült ki ujból, csak akkor, midőn a tüneménynek vége lett. A szegény Le Gentil kénytelen volt visszafelé venni utját, s akkor tért vissza Franciaországba, mikor mindenki holtnak hitte már, s pört kellett kezdenie a saját örököseivel.

HOITSY PÁL.

EGY FEDÉL ALATT.

ANGOL REGÉNY.

Irta **PAYN JAKAB.**

XXVI. fejezet.

Tisztul a helyzet.

Bármily zavartalan volt is az öröm Halcombe-ban, sir Robert váratlan visszatérte fölött, volt egy s más dolog, a mit még tisztába kellett hozni. A baronet azzal kezdte ujra megjelenését a családi körben, hogy a György és Eliz egybekeléséhez nemcsak megegyezését adta, de annak csak egy nappal való elhalasztását sem engedte. Másfelől mindenkinek értésére adta, hogy eltünéséről, főleg pedig annak okairól és okozójáról, hallani sem akar s annálfogva Walcotot, iránta való tiszteletből, nem is említette a háznál senki. Legfőlebb a kis Nagy-Baba tett kivételt e mindenki által hallgatag engedelmességgel elfogadott szabály alól, mert a gyermek száját csakugyan nem lehetett bepecsételni. Ő mindig azt hajtotta, hogy a nagypapát verembe dugták, de kimászott s ő (a kis baba) fedezte fel és mutatta meg Eliznek. Hanem, hogy kit dugtak aztán a verembe helyette — mert hogy dugtak valakit, abban bizonyos volt — az iránt kétségben volt még; mig egyszer, a Józsefnek bátyjai által az ó kutba vettetését ábrázoló festmény előtt, csak mintegy felsőbbsugallat jött az a gondolata s mindjárt ki is fejezte azon reményét, hogy «nagypapa helyett bizonyosan Ferdi bácsit dugták a gödörbe».

EGY FEDÉL ALATT. — JÓZSEFNEK BÁTYJAI ÁLTAL AZ Ó KUTBA VETTETÉSÉT ÁBRÁZOLÓ FESTMÉNY ELŐTT.

— Reméljük, — mondá a kis Frank szeretetteljesen, — igy kétszeresen örülhetünk a papa visszatértének, ha Ferdi bácsi nem jő vissza többé.

A György és Eliz egybekelése tehát, Londonból haza érkeztök után néhány napra (mikorra t. i. ki volt tüzve) meg is tartatott és a legközelebbi ismerősökön kivül csak egy idegen, de érdekes vendég volt jelen, t. i. Pierce commodore, az amerikai tengerész, ki amaz emlékezetes hajótöréskor Györgygyel és Elizzel együtt volt a zátonyra jutott hajón s első szemlélője és tanuja volt nemcsak szerelmöknek, hanem hősi bátorságuknak is, melyről most sokat tudott beszélni s sajátos alakjával és magaviseletével a ház urának barátságát is teljes mértékben meg tudta nyerni, valamint a Mayne ur bizalmát is, miről mindjárt alább bővebben is lesz szó.

A fiatal pár az esküvő után azonnal nászutra indult, de Pierce commodorét még néhány napra Halcombe-ban marasztották, a hol még a hölgyek is elnézték neki rendkivüli előszeretetét a pipa és dohány iránt, a gyermekek pedig különösen azért ragaszkodtak hozzá, mert hajókat csinált nekik és megmutatta, hogy kell a hajókat felszerelni és vizre bocsátani.

A fiatalok elutazása után másnap sir Robert bizalmas beszélgetésre hivta magához Dyneley lelkész urat s gyöngéden értésére adta neki, hogy van a világon egy ember, a ki róla (sir Robertről) fölteszi, hogy oly szükkeblü és anyagelvü lehetne, hogy az embereket nem szellemi tulajdonaik, hanem gazdagságuk szerint osztályozná. A lelkész csodálkozott ezen s azt mondta, hogy ő senkit sem ismer, nem is képzel, a ki ezt Arden urról föltehetne. De a baronet csak megmaradt állitása mellett, és addig firtatta a dolgot, mig végre kisült, hogy senki mást, mint épen Dyneley lelkészt érti alatta és pedig azon okból,

— Az meglehet, — mondá Mayne, — de nem holnap, se holnapután, mert nekem az előtt még egy régi ismerősömet kell a kontinensen meglátogatnom.

A baronet azon reményét fejezte ki, hogy nem valami «női ismerős», a kit Mayne az egybekelés előtt meg akar látogatni; s miután ezirányt megnyugtató nyilatkozatot kapott, nem kérdezősködött tovább kiléte iránt.

Jól tette, mivel Mayne erre nézve ugy sem adott volna felvilágositást, általunk jól sejthető czélja levén: Walcot Ferdinánddal hozni tisztába a számadását, Walcotról pedig sir Roberttel beszélni tiltva volt.

Annál többet értekeztek róla Pierce commodoréval, sőt meg kell vallani, hogy épen a derék amerikai volt, ki az eszmét adta Mayne-nek s kinek tervét ez, bármily kalandos volt is, a merész ifju el is fogadta. Mayne, még jegyesének Millicentnek sem szólt terveiről, nem mintha tőle akarta volna titkolni, hova megy, de mivel sir Robert előtt azt minden áron el kellett titkolni, jobbnak látta, hogy a háznál senki se tudjon róla — a maga idejében ugy is mindenki meg fogja tudni. Ha a terv nem sikerül, ne hibáztassa őt senki, ne is tudjon a kudarczról, ha pedig sikerül (mert nem kevesebbről, mint a Walcot által elrabolt 60,000 font megkaparitásáról s jogos tulajdonosának visszaadásáról volt szó), elég lesz azt a végrehajtott tett után tudni meg az illetőknek.

Mayne tehát Pierce urral eltávozott Halcombe-ból s két nap mulva Harwtchban tengerre szállott saját yachtján, melynek RUBIN nevet adott, a Pierce hajóskapitánysága alatt s Krisztiániánál kötött ki. Egy ottani kereskedőházzal folytonos összeköttetései voltak s folyvást szemmel tartotta Walcot minden mozdulatát. De jobbnak látta személyesen partra sem szállani, nehogy emberével esetleg találkozzék a városban, a mi minden tervét elrontotta volna. Ellenben az amerikai egyenesen az *Észak* czimü hotelbe szállott, a hol kiszemelt áldozatuk is lakott, s ideje nagy részét a közös olvasó és társalgó teremben töltötte, a hol mintegy önkénytelenül s feltünés nélkül ismerkedett meg, semmit sem gyanitó ellenfelével.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* **A legmagasabb hidat** a világon most fejezték be. E hid Pennsylvania államban Bradfordhoz közel a Kinzula folyam felett vezet. Vasból van, 2060 láb hosszu s középső oszlopa 801 láb magas. E hid köti össze a Newyork-Erie-tavi vasutat Pennsylvania nyugati széntelepeivel.

* **Duzzogó szobát** tartanak a hindu előkelők lakásaikban. E szobába, melyet crodhagara névvel neveznek, a duzzogó vagy haragos nő vagy férfi addig zárkózik be, mig rossz kedve megszünik. Sajnos, hogy nálunk nem lehet utánozni, mert a duzzogók rendesen nem ismerik be, hogy ők duzzognak.

BRAZZA GRÓF, AZ AFRIKAI UTAZÓ.

Afrika belső része másfél évtized óta igen gyakran emlegettetik a lapokban. Merész utazók minden irányban keresztülkasul haladtak e világrészen, melyet ma már nagyjában igen jól ismerünk, talán jobban is, mint Európát kivéve a többi világrészeket. A fölfedezésekkel kapcsolatban áll a gyarmatositás is, habár ez csak a legujabb időkben kezdődött meg. Afrika tartományai közül századokon át Egyiptomot és környékét ismerték csak közelebbről Európában, a többi részekről alig tudtak mást, mint a partvidékek neveit. A Jóreménység fokának fölfedezése sokat változtatott ugyan a helyzeten, de a Fokföldet kivéve európai gyarmatok egész napjainkig mindenütt csak a partokon voltak. Most kezd változni a helyzet. Livingstone és Stanley világhirü utazásai óta mindenütt emlegetik a gyarmatositás szükségességét s mióta a belga király kezdeményzése folytán 1876-ban létrejött a «nemzetközi Afrika-társaság», melynek egyik fiókja Budapesten van, mely azonban nagyobb lármával alakult meg, mint a mennyit működött, valóban történik is egy és más, mintegy előjeléül annak, hogy Afrika közepén, épen a tropikus vidéken, idővel élénk és népes gyarmatok fognak keletkezni.

Ily jelentékeny előmunkálatot tett a czivilizácziónak *Brazza Savorgnan* gróf, a fiatal, de már is nagy névvel biró franczia utazó, kinek arczképét most mutatjuk be olvasóinknak. Korábbi tudósitásokból ismeretes, hogy e nevezetes utazó Közép-Afrika oly vidékén, melyet nehány évvel ezelőtt még névleg sem ismertek, Franczia ország számára jelentékeny területet szerzett meg s egyes gyarmatokat is állitott fel, a benszülöttekkel szerződést kötött, a franczia zászlót kitüzette velök s hogy általában a «sötét világrész» kellő közepén uj európai állam létesitését terveli, melyhez a hosszu vizi ut mellett egy kis vasut épitése is járulna. De ismeretes a mellett az is, hogy a hires afrikai utazó Stanley, ki közelebb szintén e vidéken járt s ott találkozott is Brazzával, ez utóbbi állitásait általában alaptalanoknak mondja s a franczia utazót egyenesen szédelgőnek nevezi. Stanley e szenvedélyes nyilatkozata után ismeri közönségünk főkép Brazza müködését s szemben e nyilatkozattal a franczia nép lelkesülésének tüntető jelei az iránt, ki birodalmukat egy uj országgal szaporitotta meg, Európaszerte felkeltették a figyelmet Brazza iránt.

BRAZZA GRÓF, AZ AFRIKAI UTAZÓ.

Hősünk még aránylag igen fiatal ember. 1852-ben született Nizzában. Fényes vizsga után lépett be a bresti hajózási iskolába, hol 1870-ig maradt, midőn a tengerészeti miniszteriumnak fölajánlva szolgálatait, a «Revanche» hajóra ment, mint másodosztályu apród. A háboru után elhagyva a szolgálatot, du Quillio admirállal és Duperre parancsnokkal Afrika nyugoti partjaira hajózott s innen az Ogove folyón tett nagyobb utat Marche és Compiegne nevü társaival, 1873-tól 1877-ig. Meglátogatta e folyó összes völgyeit és barátságos összeköttetést létesitve a benszülött törzsekkel, a kereskedelemnek nagy lendületet adott.

Visszatérve kutatásainak eredményeit oly élénk szinekkel festette az illetékes körökben, hogy egyszerre két oldalról is megbizatást nyert fölfedező utjának folytatására. A nemzetközi afrikai társaság állitólag 30,000 frankot bocsátott rendelkezésére, hogy Közép-Afrika nyugoti partjain a gyarmatok számára alkalmas helyeket keressen ki, de egyideüleg ezzel a franczia kormány 100,000 frankot adott számára, hogy a bejárt területen a franczia érdekeket előmozditsa. Két matrózzal, kik közül egyik utközben elhalt s 16 jól kiválogatott néger katonával indult Brazza 1880 elején utnak az Ogove torkolatához közelesö vidékről s utját aránylag igen rövid idő alatt és nagy sikerrel fejezte be.

A terület, melyet Brazza kutatásai tárgyává tett, Közép-Afrika nyugoti része, azaz az egyenlitő vidékének az a darabja, melyet két nagy folyó, az Ogove és Kongo jelölnek. Régibb utazók, kik e vidékeken jártak, s különösen Stanley, mesés dolgokat tudnak elbeszélni e vidékek gazdagságáról. Csaknem mindenütt rendkivüli buja tenyészet uralkodik s az állatvilág a legnevezetesebb példányokkal van képviselve. Mielőtt tudományosan ismerték volna e vidéket, vállalkozó kereskedők már messze elhatoltak az ismeretlen földrész belsejébe s cserekereskedésök hire nem egyszer egész nagy karavánokat vonzott a parti városokba, hol az üzletemberek a tudatlan négereket igen jól ki tudták zsebelni. Egy mintegy 60 kilogramm sulyu elefán tagyar, melynek Európában közel 2000 frank értéke van, az Ogove torkolatánál még ma is megvásárolható oly csecsebecsékért, melyek legfőlebb 40—60 frankba kerülnek. Kaucsuk, pálmaolaj, gyümölcs nehány szemer sóért megvásárolható. Az üzlet főszékhelye eddig az Ogove torkolatához közel fekvő Gabun régi franczia telep volt, honnan egész sereg csónak járt csoportosan a hatalmas folyón az ország belseje felé. Ujabban azonban a Kongo torkolatánál Boma kikötőben hatalmas versenytársa akadt e városnak s mivel a Kongo jobban hajózható s partján békés népek laknak, mig az Ogove torkolatához közel a harczias s nemrég emberevő fanok birodalmai léteznek, a franczia kereskedelmi érdekökben állott, hogy kereskedelmüket messzebb vidékekre kiterjeszszék s uj gyarmatokat teremtsenek, annyival is inkább, mivel Nyugot-Afrika északi részén Tunisz, Algir és Senegambia vidékein már rendkivüli befolyást gyakorolnak s hivatásuknak látszik, hogy idővel ők legyenek itt a czivilizáczió terjesztői, mint az angolok Dél-Afrikában a zuluk és kafferek között.

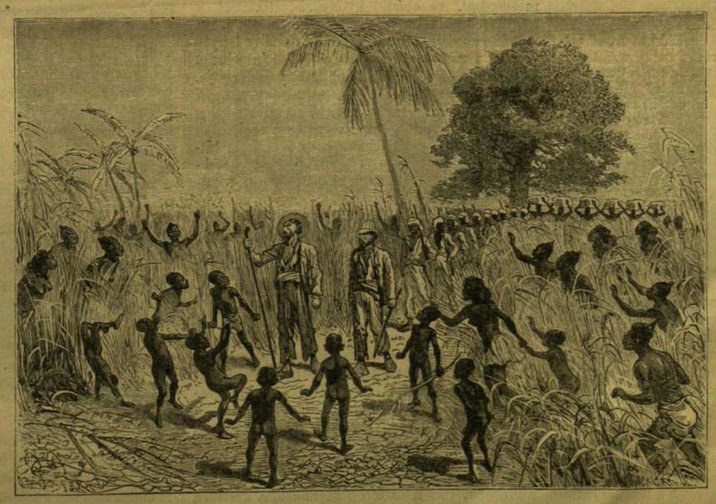

BRAZZA GRÓF UTAZÁSA A KONGO VIDÉKÉN.

Az Ogove folyó környékét különösen Lenz Oszkár német utazó már régebben bejárta s Brazza utja kezdetben egészen ismert vidékre terjedt ki. De nem is akart e vidéken megmaradni, hanem igyekezett az Ogovetől délre fekvő Kongó felé az összeköttetést megtalálni. 1880. junius havában a Nghimi törzs területén *Franceville* nevü gyarmatot alapitott s azután utnak indult délfelé. Pár napi utazás után csapatja a batekok földjére jutott, kik az emberevők közé tartoznak ugyan, de azért a békés és jómodoru utazót nem bántották. Tovább ha-

ladva, a rabszolga-kereskedéssel foglalkozó abumáktól megtudta, hogy a Kongót mely irányban kell keresni. De azért a folyót csak nagy nehezen találta meg. A Lerina folyón jött eddig csolnakokban, innen a szárazföldi nehéz utat kellett választani. Az ut puszta és a nap forróságának teljesen kitett laktalan fensikon vezetett keresztül. Szerencsére e fárasztó ut csak két napig tartott s elindulását követő nap éjjel 11 órakor megpillantotta az óriási folyót, melynek északkeletről hullámzó habjai egész tengernek tüntek föl. Nem sok időbe került, midőn a Stanley-poolnak nevezett vidékre s igy Makoko királyának, Közép-Afrika e hatalmas fejedelmének, birodalmába jutott. Brazza afrikai szokás szerint meglátogatta a fejedelmet s szövetséget kötött vele. Czölöpkeritéssel körülvett kunyhócsoportjában várt reá a hatalmas férfiu, kevés földet vett ládába s átadatta azt a főpap által a franczia utazónak, és mint Brazza irja, e szavakat mondta: «Vedd e földet s vidd el a fehérek nagy főnökének s mondd meg neki, hogy mi az ő barátai vagyunk.» Brazza ezután átadta a franczia zászlót a fekete királynak, ki mindennap reggel és este felhuzatja azt «palotája» tetejére. A szerződés 1880. okt. 3-án köttetett s ennek értelmében Brazza a Stanley-pooltól nem messze mintegy 12 négyszög mérföldnyi területü vidéket kapott, hol egy később Brazzavillenek nevezett gyarmatot alapitott, melyben Malamine néger káplárjának parancsnoksága alatt két közkatonát hagyott. Az uj «birodalom» alkotója azonban már meglehetősen kifogyott uti eszközeiből s mivel alattvalóitól adót nem szedhetett, nélkülözések között tért vissza a Kongo folyón Bomába s innen Európába.

Visszatérve találkozott Stanleyval is, ki, mint emlitettük, a nemzetközi afrikai társaság megbizásából főkép zanzibari négerekből földmüvelő gyarmatot alapitott a Kongo alsó folyásán a hires zuhatagok közelében, de találkozásukról, Brazza-villeről s egyéb viselt dolgairól nem szólt semmit s igy Stanley azokat később koholmányoknak nevezte. De hogy a dolog mégis igaz, tanusitja többek közt Augouard misszionárius, ki Stanley-poolban találkozott Malamine-nel s a benszülöttekkel kötött szerződést lemásolva a nála látott példányról közreboesátotta. Az érdekes szerződés igy hangzik:

«Franciaország nevében s azon jogoknál fogva, melyeket Makoko király 1880 szept. 10-én reám ruházott, mai nap 1880 okt. 3-án birtokba veszem a Jué és Impila folyók közt levő területet. Ennek jeléül a Nkumaba kereskedelmi czélokból jött Ubanghi főnökök, továbbá Ntaba, Lecanho, Ngaekala, Ngaeko és Jenna batiki főnökök, Makoko vazallusai, s végre Ngalième, Makokónak ez ügyben hivatalozó megbizottjának jelenlétében kitüztem a franczia zászlót Okilában. E főnökök mindenikének kezébe adtam egy franczia zászlót azzal a rendelettel, hogy községeikben tüzzék ki annak jeléül, hogy azokat Franciaország nevében birtokomba veszem. A főnökök, kiket Ngalième a Makoko határozatáról hivatalosan értesitett, meghajoltak tekintélye előtt, elfogadták a zászlót s ez által beleegyezésüket adták ahhoz, hogy Makoko e tartományt átengedte. Malamine káplár a Cordelière két matrózával hátramaradt s egyelőre a nkunai franczia gyarmatállomás fejévé neveztetett ki. Makokóval intézkedve, a szerződést három példányban adtuk ki az én aláirásommal s a főnökök s az ő vazaljai jegyével s azután én formaliter tudósitottam őt, hogy tartománya e részét elfoglaltam, hogy itt franczia állomást létesitsek. Kiadatott Nkunában, Makoko királyságában, 1880 okt. 3-ik napján. Aláirva: *Pierre Savorgnan de Brazza* hajóhadnagy, + *Ngalième*, + *Lecanho*, + *Ntaba*, + *Ngaeko*, + *Jenna*.»

Brazza békés hóditása, bármily kezdetleges dolog volt is, természetesen nagyon tetszett a lelkesedő franczióknak. 1882 junius 23-án, midőn a franczia földrajzi társaság ülésén utazásainak eredményét elmondta, valóságos ünnep volt a Szajna partján. A ntamoi gyarmatot, melyről kissé lelkesedve azt állitotta, hogy az egyenlitői Afrika egész nyugati részének kulcsa, ünnepiesen *Brazzaville*-nek nevezték el s tekintélyes férfiak buzditására törvényjavaslatot nyujtottak be az ügy tovább folytatása végett s terveket készitettek az uj gyarmathoz vezető ut létesitésére. Ekkor jött Stanley felszólalása s ujabban a hir, hogy Stanley-pool környékén lázadás tört ki s Makoko államában már nem uralkodik oly jó hangulat az európaiakkal szemben, mint ezelőtt. Az angol-belga és a franczia utazók példáját követik a többiek, szidják egymást kiméletlenül s mindenik azt állitja, hogy a négerekkel csak ő tudott jól bánni, a másik elkeseritette őket.

Nem lehetetlen, hogy Stanley-poolnak, Brazza-villenek s más európai gyarmatoknak Afrika szivében ma már vége van. De azért a gyarmatositási kisérlet átalában nem hiusult meg s az sem lehetetlen, hogy a Kongo középvidékén, Afrika szivében, egykor franczia uj birodalom lesz. Bármily kisszerü az első kisérlet, Brazzának érdeme van benne.

GYÖRGY ALADÁR.

AZ Ó-KIGYÓSI KASTÉLY.

Gróf Wenckheim József Antalról szóló közleményünkben megemlékeztünk arról a kis földszintes házról, melyet az öreg gróf oly kedélyesen nevezett el «tanyá»-nak. E szerény épület közelében most egy diszes épitmény emelkedik, természetes magaslatról uralkodva az egész sikság fölött. Csaba vagy Gyula felől jöve, már távol messzeségből elénkbe tünik két kimagasló tornyával, a homlokzaton hármas csucsban végződő tetőjével, obeliszkjeivel, vázáival és kisebb tornyocskáival.

Ezt az épületet tartják egész Magyarország legszebb kastélyának. Egyik remekműve az *Ybl* Miklós jeles műépitészünknek, a ki e héten üli működésének 50 éves jubileumát. Müvészetének e kastély kétségkivül egyik legragyogóbb monumentuma, mert a német renaissance-izlésben épült kastélyról elmondhatni, hogy a mily káprázatóan változatos részleteiben, ép oly harmonikus egységében s a mily csodálatosan vonzó a távolból, ép oly meglepő közelből tekintve. Körülötte végtelen sikság s a messze láthatáron, melyet egyfelől az aradi hegység szegélyez, városok, falvak, tanyák elmosódó körrajzai láthatók.

A kastély gyönyörü park közepén fekszik. De a kertszerü jelleg messze kiterjed a park keritésén tul is. Hisz az egész ó-kigyósi puszta, — 22 ezer hold egy tagban, — egészében is valóságos park, végig beültetve fasorokkal, fa- és bokorcsoportozatokkal, erdőcskékkel, — tündérkastély a tündérek kertjében.

Gyönyörü arkádszerü, oszlopokon nyugvó nyitott folyosó fogadja az érkezőt; összekötője ez a főépületnek egy melléképülettel. Ha az arkádok alatt balra nehány lépcsőn fölhaladunk, pompás előcsarnokba jutunk, melynek mozaik padlója, óriási konzolokon nyugvó fali tükre, szép mivü kandallója, az emelet-magasságban körülfutó galleriája, gazdag stukko-plafondjával és összhangzatos szinezetével ép oly meglepően hatnak, mint a kastély külseje. Itt a bejáraton kivül még 5 diszes ajtó látható. Ezek egyike az elfogadóba vezet. Fényes szalón az, melyből balra a könyvtár, azután az ebédlő következik faburkolatu mennyezettel, fényes és stylszerü butorokkal, drága edényekkel, csillárokkal. Minden izében nagyuri és müvészi izléssel összeállitott berendezés, sehol egy tárgy nem sérti a szemet, minden a befoglaló keretbe illő, s azért bárkire nyugodtan és kellemesen hat. Az ebédlő gyönyörü télikerttel, a nagyszerü pálmaházzal áll összeköttetésben. Ha az elfogadóból jobbra térünk, nehány fényes termen keresztül a grófné olvasójába jutottunk. Ez a képünkön látható kisebb torony földszintje. Köralaku kis terem, nehéz, szines selyemmel drapirozott falu, melyen valóban müvészileg remekelt a kárpitos. Ajtaján egy igen régi, talán 1500-ból való üvegfestésü családi czimer látható, melyet a grófnak nagybátyja, gr. Wenckheim Rudolf ajándékozott, ki azt véletlenül külföldi utazásában fedezte föl.

Innen tovább a gróf és grófné lakó szobái, a háló és fürdő szobák, továbbá a grófi gyermekek lakó szobái következnek.

Az előcsarnok jobb oldalán benyiló terem a gróf pipázó terme, azontul a gróf dolgozó szobája, drága dohányzó eszközökkel, keleti szőnyegekkel. A szoba fala nehéz reczézett barna bőr kárpittal van bevonva.

Az emeleten 29 vendégszoba, valamennyi kényelmesen fölszerelve, közöttük hat szép szalón mellékszobákkal. A kastély 21 öl magasságu nagy tornyába külön mellé épitett kisebb torony-csiga lépcsője vezet föl. Az első gallerián van a viz-reservoir két-két 400—400 ákós medenczével. A felső galerián a vészharang és egy hatalmas távcső. Ez kedvencz tartózkodási helye a grófnak, innen szokta ő szemlélni a kastélya körül elterülő roppant kiterjedésü birtokán foglalkozó mezei munkásokat a távcső segélyével. Ugyan innen gyönyörü távlati képet nyujtanak a kastélyt környező puszták.

A falba erősitett kis márványtáblán ez olvasható: «Épittetett 1875. évben, gróf Wenckheim Frigyes ur és neje gróf Wenckheim Krisztina grófné által.» A kastély 1879-ben készült el teljesen, s megnyitása ez év junius 19-én történt; a megelőző nap, junius 18-ka, ép 7-ik évfordulója volt Wenckheim Frigyes gróf és Krisztina grófnő esküvőjének.

Megemlitjük még, hogy az összekötő árkádok alatti folyosó a melléképületbe vezet. Itt van elhelyezve egy pompás nagy konyha, két mellékkonyhájával és külön kávéskonyhával, melyet csigalépcső köt össze a tejeskamarával. Ugyanitt van a vadkamara, éléskamara, sütőház stb. Ugyanitt van a vadászlegénység tartózkodási helye, falburkolattal a fegyverek tartására s két nagy ebédlő, tisztek és cselédség számára.

A souterrainbeli helyiségek össze vannak kötve a kastély alatti pinczékkel. Itt van két fürdő a vendégek számára, Meisner-fütővel, vizmelegitővel. Itt a zöldség- és gyümölcskamara és a vasaló helyiségek, egy nagy boros pincze és három helyiség különböző használatra.

A kastély a legkényesebb izlést is kielégitő czélszerüséggel van beosztva s ellátva mindennel, a mit az elme az emberi lakás kényelmére és kellemessé tételére kigondolhat ott. Viz-, légszesz-, melegség-vezető csövekkel van behálózva az egész épület. Az ivó vizet a konyha alatti vizvezető-gép szolgáltatja, a parkon kivül attól mintegy ezer lépésnyire levő régi kutból, melynek üditő egészséges vize messze vidéken hires. A légszesz számára külön gazométer van, mely igazán tündéri ragyogásba képes boritani az egész palotát. A szükséges gépezet mind hazai termék, melyet Ganz budapesti gyára szolgáltatott.

Hátra lenne még, hogy a nagyszerü parkról, a hires istállókról, melléképületekről s az ó kigyósi pusztán folytatott mezőgazdaságról is megemlékezzünk. De ez egész külön tanulmány, s mi föntartjuk magunknak ezek ismertetését egy más alkalomra.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Kisfaludy-társaság uj kiadásai. Most jelent meg, a Franklin-társulatnál, a *Kisfaludy-társaság Évlapjainak* (uj folyam) *XVII. kötete*, mely a társaság 1881/2 évi történeteit, a tagok dolgozatai egyrészét, az ünnepélyes közgyülés tárgyait s a pályanyertes és a dicsérettel kitüntetett műfordität tartalmazza. Az irodalmi munkálatok közé, a tagok dolgozatain kivül, két vendégdolgozat is van felvéve, Kont Ignácz korrajza: Euripides, és dr. Tóth Sándortól az erdélyi szász nép-epika, mutatványokkkal. A pályanyertes műfordita, Byron Lara ja, Radó Antaltól, már a «Budapesti Szemlé»-ben is megjelent; ellenben a Firduzi Szórábja (a Shâh-Náméból), Fiók Károlytól, most lát először napvilágot. Az eredeti perzsából, az eredeti versmértékében (a mutaharib) fordítva, valóban érdemes mű, mely többet érdemelt volna, mint a kétes becsü Lara fordítása. A 28 ivre terjedő testes kötet ára, kemény kötésben 2 frt. — Továbbá a pártolók könyvtárában jelent meg két nagy becsü mű: *Gyulai* Pál kitünő tanulmánya Katona Józsefről és Bánk bánjáról és *Csató* Pál szépirodalmi művei, életrajzi bevezetéssel Beöthy Zsolttól. Volt alkalmunk mind Gyulai művéből, mint Beöthy életrajzi tanulmányából egy-egy érdekes mutatványt közölni. A Gyulai műve, ezelőtt 22 évvel tartott akadémiai székfoglalójának (mely akkor a Csengery Budapesti Szemléjében meg is jelent s méltó feltünést okozott) tulajdonkép második kiadása; de oly tetemesen s oly érdemlegesen bővitve, hogy uj műnek mondható. A bővités főleg Katona életrajzára, jelesen fiatal korára, félig műkedvelő szinészi pályájára s Bánk bán előtti drámairói kisérleteire vonatkozik; magáról a Bánk bánról szóló rész is nyert azonban bővitést, különösen a Gr.llparzer s más idegen költők ugyanazon tárgyu drámai feldolgozásaival való kritikai összehasonlitásban. Az egész, a mint most van, egy teljesen bevégzett s rendkivül becses irodalomtörténeti monografia, mely a kitünő szerző másik hasonnemü művével, a Vörösmarty Életével versenyez. — *Csató*

Pál nagytehetségü, finom szellemü s józlésü iró, de kinek élete viszontagságos majdnem az elzüllöttségig s jelleme sok és méltó megtámadásnak volt kitéve az irodalmi pártoskodás azon korszakában, melyben élt. Mint novella- és vigjátékiró, nem közönséges sikerrel járt magas eszményei után; s hagyatéka megérdemelte, hogy kiragadtassék a feledésből, melybe — főleg irodalmi ellenszenvek s pártoskodások miatt — érdemetlenül borittatott. Oly novella, mint «A szerelemmel nem jó játszani» s oly vigjáték, mint «A fiatal házasok» nem évül el egy nemzedék alatt. Beöthy Zsolt jól oldotta meg az életrajzirónak ez esetben épen nem könnyü feladatát. Szükös forrásokból kelle a rég elfeledett iró szellemi képét megalkotnia, s a gyülölet és ellenszenv sarától, legalább a méltányosság mértékéig, megtisztitania. S a Kisfaludy-társaság is méltó munkát végzett, midőn e nagytehetségü, de eléggé soha sem méltányolt régi tagjának, saját szelleme müveiből állitott emléke.

A «Budapesti Szemle» ez évi folyamából az utolsó számot teszi a deczemberi füzet, mely e nagybecsü folyóiratból a harminczkettedik kötetet fejezi be. Jelentékeny részét Góbi Imre «A kigyó» elbeszélésének harmadik (befejező) része foglalja el. Más folytatás nincs is benne. Majláth Béla a gr. Széchenyi István levelezései alapján a lánczhid történetét irta meg. Medveczky Frigyestől azt a beszédet találjuk, melyet Kant főmüvének történeti jelentőségéről és hatásáról az egyetemen tartott Kant-jubileum alkalmából mondott el. Jekelfalu-y József az 1880-iki népszámlálás alapján Magyarország müveltségi állapotait ismerteti; Imre Sándor pedig az iskolákat Angolországban. Költemény kettő van: «Kertben» Greguss Ágosttól, és «A kivándorlókhoz» Szász Bélától. Nem érdektelen egy latin költemény és forditása sem, melynek történetét Szontagh Pál mondja el. A latin költemény szerzője a néhai nagyhirü gr. Dessewffy József, az 1825-iki pozsonyi országgyülésen szabolcsi követ, ki épen az ellen beszélt egy izben, hogy a jobbágytelken lakó urbéres nemesek is adót fizessenek. Azt mondta, hogy a mint a nemesség adómentességét megháboritják, az ősi alkotmány egész épülete utána roskad. Beszéde alatt tűz tört ki a városban, s ez alkalomra irta Dessewffy a distichonokat, melyeket most Ónossy Mátyás képviselő fordított le. Több közt ezeket mondja:

> Törvényeinkre magunk de ha szórunk gondtalan üszköt,
> S az pusztitani kezd, ellene lesz-e erőnk?
> Mert eleinte habár kunyhókat perzsel a szikra,
> Önviharán nőtten, majd palotákra törend.

A kötetet a rendes közgazdasági szemle (Földes Gyulától) s könyvbirálatok egészitik ki! A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt, egyes füzet ára 1 frt.

Longfellow Hiawathája magyarul. A jeles amerikai költő e müve, melyet hazájában a legkitünőbbnek s főmüvének tartanak, bár mi európaiak teljesen élvezni s kellőleg méltányolni alig tudhatjuk, e különleges exotikus alkotás, a kiveszőben levő vörösbőrü amerikai indiánok e naiv éposza, teljesen leforditva jelent meg *Bernácsky* Ferencztől. A forditó neve teljesen ismeretlen; de a forditás valóban sikerültnek mondható (a mit ismert nevü forditók forditásairól sem mindig lehet elmondani). A nyelv panaszos, költői, folyamatos s a verselés (rimetlen négyes trocháusi sorok) átalában szép; a költemény szelleme, hangja, jól vissza van adva a tartalmilag is hü forditásban. Örömmel üdvözöljük irodalmunk e gazdagodását. A függelék Longfellow (nagyon is összevont) rövid életrajzán kivül a költő jegyzeteit (az eredeti kiadásból) s a hindu nevek és szavak jegyzékét adja, mely adalékok nélkül a költemény érthető sem volna. A kis 8-adrétben 180 lapra terjedő csinos kötetke ára 1 frt, s megrendelhető Gorischek Károly (bécsi) könyvárus utján; de valószinüleg a budapesti könyvárusoknál is kapható.

Petőfi a svédeknél. A svéd irodalomban még néhány év előtt német forditások után ismerték Petőfit, de most már Birger Schöldström, a «Nya Dagligt Allehanda» egyik szerkesztője, ki megtanult magyarul, eredetiből forditja költőnk legszebb dalait. A Petőfi-szobor leleplezése alkalmával is módot talált, hogy ujra foglalkozzék kedvencz költőjével. Tekintélyes napilapjában két hosszabb czikket szentelt Petőfi emlékének; részletesen leirta a szoborleleplezés ünnepélyességeit s hosszabb életrajzot közölt a költőről, kit Beranger-val és Heine-val helyez egy magaslatra. Ebből az alkalomból a svédek képes közlönye: a «Svenska Familj-Journalen» Petőfi a «XIX. század költői» czimü versét mutatta be Birger Schöldström forditásában, s a költő szép kivitelü arczképét Halbecktől. A rajz amorettektől környezett, virággal és csillagokkal gazdagon beszórt medaillon közepén tünteti föl a költő arczképét.

«Kötelesség, jellemrajzokban és példákban», *Smiles* után hazai viszonyainkhoz alkalmazta *Könyves Tóth* Kálmán, ki Smiles társadalmi bölcsészeti hires müveiből már a «Jellem», «Takarékosság» és «Önsegély» czim alatt ültetett át magyarra három nagy kötetet. Smiles példák által tanitja tudományát, igyekszik gyógyitani a beteg társadalmat, s a kitünően alkalmazott példáki gen népszerüvé tették müveit. Tóth Kálmán a magyar átdolgozá-ban szerencsésen választott ezekhez a magyar történelemből és közéletből is megfelelő példákat. A kötelesség egyik legnemesb feladata mindenkinek, és Smiles a legtalálóbb példákkal tünteti föl ennek értékét. Összesen tizenhat fejezetre oszlik a könyv, a kötelesség legkülönbözőbb viszonyai szerint: az életben, az igazságérzetben, kitartásban, bátorságban, a katonánál, a jótékonyság, a részvét, emberiesség, a felelősség iránt stb. Ifjuságnak alig lehet jobb olvasmányt ajánlani. A 385 sűrűn nyomott oldalra terjedő könyv ára 3 frt, s a Légrády-testvéreknél jelent meg.

A «Jó könyvek»-ből ismét ujabb füzetkék jelentek meg, most már összesen nyolcz, s mellékelve van hozzájok a szerkesztő P. Szathmáry Károly, és a kiadók (a Révai-testvérek) fölhivása is a nagy közönséghez, melyben támogatásukat kérik a ponyvairodalom ellen meginditott harczhoz. És hogy ezt a támogatást meg is érdemelik, bizonyság rá a füzetkék tartalma, s krajczáros árak mellett is a csinos kiállitás Jankó János, Feszty Árpád, Dörre Tivadar, Gyulay László rajzaival. A nyolcz füzet a következő:

1. «*Mátyás és Bence ur.*» Néprege Mátyás királyról. Versbe szedte Jókai Mór. 3 képpel. Ára 5 kr. 2. «*A ki a szentjét el nem adja.*» Elbeszélés. Irta: P. Szathmáry Károly. 3 képpel. Ára 5 kr. 3. «*Herczeg Eszterházy Miklós kalandjai, szárazon és vizen.*» Irta: Mikszáth Kálmán. 3 képpel. Ára 5 kr. 4. «*Mátyás király és a szegény varga. A czinkotai kántor.*» Irta: Jókai Mór. 3 képpel. Ára 3 kr. 5. «*Mátyás király és a gonosz kamarás.*» Irta: P. Szathmáry Károly. 2 képpel. Ára 5 kr. 6. «*Az ördög orsója, vagy a tolpányi boszorkány históriája.*» Irta: Mikszáth Kálmán. 2 képpel. Ára 5 kr. 7. «*Egy világhős gyermekkora.*» (Garibaldi ifjusága.) Irta: Kálmán diák (Törs Kálmán). 2 képpel. Ára 5 kr. 8. «*A falu koronája.* Elbeszélés. Irta: Tolnay Lajos. 2 képpel. Ára 3 kr.

Mindenik füzet olyan, hogy élvezettel olvashatja a nép, az ifjuság. Szükséges azonban, hogy a nép is tudomást szerezzen ezekről, s ebben a lelkészek, a tanitók közreműködése szükséges. Sokat tehetnek a köztisztviselők, a könyvárusok, a ponyva termékének terjesztői, s mindazok, kik a néppel érintkeznek. A vándorló könyvárusokat a kiadók a vállalat terjesztésében kifejtett tevékenységök arányához mért anyagi haszonban részesitik.

Egyházi törvények, az evangeliom szerint reformált magyarországi keresztyén egyházban. A debreczeni országos zsinat megbizásából közzéteszi Tóth Sámuel zsinati jegyző. Hivatalos kiadás, mely az egyházi zsinat által alkotott törvényeket közli, a zsinatra vonatkozó okiratokkal, miniszteri leiratokkal stb. Debreczenben ifj. Csáthy Károly bizományában jelent meg, s ára 60 kr.

Válogatott kath. egyházi beszédek gyüjteménye, szerkesztette és kiadta dr. Pátkai (Seidel) Pál, pátkai plébános. Harmadik kötet és husz beszédet közöl különböző magyar hitszónokoktól, áldozó csütörtöktől szent István király ünnepeig való alkalmatosságokra.

Szász Béla Kolozsvárról fölkéri költeményeinek t. ivtartóit, hogy az előfizetési iveket legkésőbb f. é. decz. 10-ik hozzá juttassák, minthogy a 28½ ivre terjedő kötet már nyomás alatt van.

«Észrevételek a magyar irodalomról» czimü füzet jelent meg Kolozsvártt, Stein Jánosnál; irta dr. Ferenczi Zoltán tanár, ki Kossuthnak a magyar irodalomról irt leveléből indulva ki, általános elméleti körben fejtegeti az irodalom jelentőségét, annak hatását, az irodalomtörténet feladatát, a müalkotást, a nemzeties irányt, stb. Ára 50 kr.

«Az Üstökös naptára». Szerkesztette Magyar Kakas. Az «Üstökös» czimü élczlap szerkesztősége adta ki, számos karrikaturával, prózában és versekben irt vig közleményekkel. Ára 1 frt s Petrik Géza bizományában kapható.

«Solymosi Eszter» czimü alkalmi regényt irt *Kászonyi* Dániel, a «Függetlenség» dolgozótársa, s Petrik Gézánál 1 frtért kapható. A munka a «tiszaeszlári véráldozat»-nak a hirlapokból ismert történetét egész komolyan tárgyalja.

«Rózsabokor» czim alatt megjelenő népies elbeszélésekre nyit előfizetést Legyes Bényéről (utolsó posta Szerencs) Darvas Aladár fiatal iró, egy forintjával. Hat elbeszélés lesz benne, s február elejére van kitüzve megjelenése.

«Utmutató», a magyar és közös közlekedési vállalatok hivatalos menetrendkönyvéből a «Vasuti és Közlekedési Közlöny» szerkesztősége kiadta a deczemberre szóló kötetet; ára 50 kr. Ajánljuk az utazó közönség figyelmébe; e magyar vállalatot sokkal jobban használhatják utmutatóul, mint a nálunk is annyira elterjedt hasonló czélu német füzeteket.

«Ez a mi Budapestünk» karczolatok, csevegések és pletykák a főváros társadalmi életéből czimü müre bocsátott ki előfizetési fölhivást Várnai (Böhm) Sándor, ismert fiatal hirlapiró. A januárban 8 tömött iven megjelenendő munka 1 frt 50 krjával rendelhető meg. Előfizetési pénzek szerző lakására Budapest, IV., bécsi-utcza 2. sz. küldendők.

A műcsarnok kiállitását mindig sokan látogatják, ugy hogy Munkácsy festményén kivül a műcsarnok még nem birt oly vonzerővel, mint most. Uj művek is érkeztek, köztük *Joanovits* Páltól «Jelenet a bosnyák fölkelésből,» mely egy sebet kapott fölkelőt ábrázol, kit egy házba vittek be s agg apja megtörten közeledik feléje. A fiatal képiró, ki kormány-segélyben is részesült, a szláv népéletet tette tanulmányává, maga is szláv eredetü lévén. *Baditz* Ottónak is érkezett több uj műve, köztük igen tetszős két életkép. Egyik: «Mikor a lány még kicsi,» melyen egy piczi leány libákat szorongat melléhez. Másik: «Mikor a leány már nagy» jóval nagyobb kép, szép pórleányt ábrázol, ki tyukot és csibéket etet, de gondolata máshol jár. Ezt a festményt gr. Andrássy Manó azonnal meg is vásárolta. A vásárlások kecsegtető módon indultak meg. *A király* mintegy tizezer forint értékü festményt vásároltatott, mind magyar müvészektől. Ezek: «Estszürkület» *Spányi* Bélától, «Bucsu» *Baditz* Ottótól, «Laczikonyha» *Aggházy* Gyulától, «Hazatérő aratók» *Ebner* Lajostól, «A menekültek» *Vágó* Páltól és «Carrarai márványhegyek» *Markó* Andrástól. A fényes példa követőkre talál, igy *Kegyes* Józsefnek, a falusi naturalista müvésznek «Tolnai paraszt»-ját Andrássy Aladár gróf vette meg; *Kemény* Jenőnek «Tivornya» czimü festményét pedig gróf Károlyi Tibor, *Calri* Pietro, milánói szobrásznak félig márvány, félig bronz: «Velenczei mór» czimü mellszobrát báró Lipthay Béla szerezte meg, *Baditz* Ottónak «Pellengér» czimü vázlatát Lederer Sándor váltotta magához.

* **Litzenmayer** Sándor hires hazánkfia, ki tudvalevőleg két év óta mint a stuttgarti művészi akadémia igazgatója működik, hosszabb idő után, mely alatt csak apróbb műveket, arczképeket és illusztrácziókat készitett, most fejezte be az első nagyobb történeti művet, melyet *Trefort* miniszter megrendelésére a nemzeti muzeum számára készitett. E kép szent Erzsébetet, II. Endre magyar király leányát ábrázolja, a mint télen egy csürbe megy, hol szalmán, rongyos fiatal asszony fekszik gyermekével, kiknek értékes hermelin bundáját adja a hideg ellen. A szent nő nagy részvéttel tekint a szegény nőre, ki meglepetve néz fel reá. Mindkét arcz kifejezése s a két nő közti ellentét nagyszerüen sikerült. Háttérben egy apród élelmi szereket hoz s a nyilt ajtón át a hófedett vidék látható. A kompoziczió, rajz s jellemzés igen sikerült s komoly szinhangulat emeli a kellemes hatást. A művész a munkát többször átdolgozta s átalában készitésére kiváló gondot forditott.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia nov. 27-iki ülésében Gorove István emlékét ülte meg. Az emlékbeszéd meghallgatására, melyet György Endre tartott,

**

eljöttek a miniszterek és a rokonok, a kereskedelmi és közlekedési miniszteriumok tisztviselői s az egész terem megtelt.

György Endre emlékbeszéde nagy gonddal dolgozott tanulmány, mely nemcsak Gorove sokoldalu tevékenységét méltatja, hanem erős vonásokban képet is ad ama nagy nemzeti küzdelmekről, melyek e század elejétől kezdve hazánkban a politika, nemzetiség, irodalom és közgazdaság terén vivattak. Különösen az eszmék ama nagy forradalmát vázolja, a melynek megkezdője, központja, vezetője Széchenyi István gróf volt. Mint a magyar liberálizmus kiváló typusát tüntette föl; egyszersmind feddhetlen jellemü volt, kiről azt mondta Deák Ferencz, hogy a szivar hamvánál más mocskot nem volt kénytelen elviselni soha. Az emlékbeszéd végét György Endre nem olvashatta föl, mert mikor azt mondta: «közelről éreztem lelkének melegét», elfogódott, s letéve a kéziratot, hirtelen kiment a teremből, s az éljenzést már nem is hallhatta.

Folyóügyekre kerülvén a sor, *Fraknói* Vilmos főtitkár bejelenté Kallós Lajos debreczeni jogtanárnak még szeptemberben történt elhunytát, *Lenhossek* pedig Dawis Bernard angol tudósét, ki az akadémia külső tagja volt. — A párisi nemzetközi társaság (Association Internationale de Paris) meleg hangu levélben tolmácsolta Arany elhunyta fölötti részvétét. — A földhitelintézet jelenté, hogy Arany szobrára kilenczezer forintnál több gyült be nov. 25-ikéig. Az irodalomtörténeti bizottság arra kéri az akadémiát, hogy gondoskodnék az 1473-tól 1711-ig Magyarországon megjelent nem magyar nyomtatványu müvek jegyzékének összeállításáról, mely a «Magyar könyvesház»-nak második kötetét tenné. Tudtával már az anyag is együtt van, az mintegy 50 ivre terjed. Bizná meg az akadémia a kimutatás összeállításával Szabó Károlyt, ki a magyar könyvek és nyomtatványok jegyzékét is oly kitünően összeállította. A javaslatot természetesen elfogadták. Szintén elfogadták az első osztály javaslatát, hogy Bartalus Istvánnak segélyt nyujtson az akadémia a magyar népdalok és dallamok gyüjteménye harmadik kiadására. Bartalus a közoktatásügyi miniszter, az akadémia és Kisfaludy-társaság segélyezése mellett gyüjtötte a dallamokat s a kiadás 600 forintnyi költségéből a maradékot adja az akadémia.

A Kisfaludy-társaságnak m. hó 29-én tartott havi ülésére nagy hallgatóság jelent meg. Az elnöklő *Gyulai* Pál legelőször is arról tett jelentést, hogy a társaság egy régi törekvése teljesülőben van: ez az *iroi tulajdonjog biztosítása*. Ezelőtt 40 évvel a Kisfaludy-társaságból indult ki ez eszme. Szemere Bertalan törvényjavaslatot dolgozott ki, mely átment mind a két táblán, de nem nyert szentesitést. 1847-ben ismét foglalkozott a törvényhozás ez ügygyel, de a közbejött események megakadályozták a megvalósulást. Hasonlóképen történt 1850-ben és 1867-ben is. 1873-ban a Kisfaludy társaság kérvényt nyujtott be a képviselőházhoz s 1874-ben az akadémia és a Kisfaludy-társaság vegyes bizottsága javaslatot terjesztett be az igazságügyminisztérnek. Erre enquete ült össze, s eredménye az a törvényjavaslat, melyet pár nap előtt az igazságügyminiszter a képviselőházhoz benyujtott. A társaság nevében köszönetet szavaz az igazságügyminisztérnek.

Beöthy Zsolt titkár jelentette ezután, hogy ujabban két alapitvány történt a társaság javára. Az egyiket Arany János tette végrendeletében, kiegészitve már régebben tett 50 arany alapitványát 100 aranyra, a másikat Nagy Ivánné, szül. Csathó Mária tette, 200 forinttal, ki az atyja, néhai Csathó Pál müveinek kiadása után járó tiszteletdiját ajándékozta vissza.

A felolvasások sorát *Degré* Alajos nyitotta meg «Visszaemlékezései»-nek egy töredékével, melyben a táblabirák sokat ócsárolt korát eleveniti föl, mikor a táblabirák képviselték és őrizték a magyarságot. Temesvárt irja le, hol csak a megyeház volt magyar. Egy egy megyei restauráció vagy főispáni beiktatás néhány napra egészen megváltoztatta a város jellegét. Magyar ruha, magyar szó és szív volt mindenütt: a vidékről beseregleit a magyar táblabiró közönség. Degré aztán elbeszélt egy választási epizódot: a nemes Árvay-család lekaszabolását katonatisztek által, mert kocsijokkal nem akartak nekik kitérni. Ezután leirja egy utazását, melyet Vukovicscsal, kinek ő joggyakornoka volt, tett Zágrábba. Felolvasásának e része érdekes adalékokkal van tele Vukovics Sebő életéből s azokról a felbujtásokról, melyeket a bécsi kormány, főképen Metternich élesztett. Leirja Vukovics találkozását több horvát agitátorral s Jozepovicscsal, a nagy magyarbaráttal. Felolvasását azzal végezte, hogy nagyon rosszul érintette őt, a mit a társaság legutóbbi ülésén egy felolvasó elmondott, hogy Metternich rokonszenvezett a magyarokkal. Ennek az állitásnak ellene szól a közérzület s azok a tények, melyek azt bizonyitják, hogy Metternich mindent — a mi magyar volt, elnyomni akart. S hova jutottunk volna — mondja Degré — ha akkor már, mint a hogy most van, el lett volna temetve a megyei intézmény? Azok a sokat csufolt táblabirák mentették meg a magyar nemzetiséget. Degré felolvasását a közönség zajos éljenzéssel s tapsolással fogadta.

Élvezettel hallgatta *György* Vilmost is, ki mutatványokat olvasott föl Calderon «Zalameai biró»-jából, melyet a nemzeti szinház megbizásából fordított le. Aztán két szatirát mutatott be Csalomjaitól: «A kor jelszava», és «Ugy van jó minden a mint van». Ezeknek is megvolt hatása. Végül *Beöthy* Zsolt csinos rajzot olvasott föl *Jakab* Ödöntől «Mért állt meg az atosfalvi malomkerék?» czim alatt.

A természettudományi társulat nov. 24-iki fölolvasási estélyére nagy közönség gyült össze a vegytani intézetbe, hol dr. *Antal* Géza érdekes előadást tartott az életmentésről.

A baleset egyformán fenyeget mindenkit és szükséges, hogy minél ismeretesebek legyenek a segély módjai és eszközei. Legelőször a vérzésekről szólt s ezzel kapcsolatban a vérkeringést ismertette; aztán különböző kötési módot mutatott be, s előadta a hatást, melyet a hideg és meleg gyakorol a sebre. Itt fölemlité a ferde felfogást, hogy a megsérült tag vérzését rendesen hideg vizzel csillapitják, a mit azért tesznek, mert könnyebben megalvasztja a vért a seben; holott sokkal czélszerübb a meleg viz. De legjobb, ha tudjuk, hogyan kell leszoritani kötés által a vérző tagot. Határozottan elvetendő a pókhálónak, taplónak és különféle tapaszoknak alkalmazása. A pókháló rendesen a szobának legporosabb, legrondább zugából kerül elő, a taplót szintén poros, piszkos asztalfiókokból szokták nagy sietséggel előkeresni, a különböző vérállitó tapaszok rendesen megbizhatatlan zsirhulladékból készülnek. Mindezen, minden különös vérzéscsilapitó hatást nélkülöző anyagok, fertőző organizmusoknak millióival vannak telitve, melyek a sebet megfertőztetik és a sérültet a legnagyobb veszélybe dönthetik. A sebek körüli eljárásnál mindig a legnagyobb tisztaságot tartsák szem előtt, tiszta kéz, tiszta ruha vagy pamut, kifogástalan edények és műszerek legyenek azok, melyeket a vérzés csillapitásánál alkalmaznak. Ha ezen tisztasági elveket szem elől tévesztik, nem egyszer megtörténik, hogy valakit meg fognak menteni az elvérzés veszélyétől csak azért, hogy később a legkülönbözőbb fertőzési és járulékos sebkóroknak dobják oda martalékul. Végül a legujabb találmányról, az infusióról, vagyis a konyhasóoldatnak az üterekbe való befecskendezéséről értekezett dr. Antal Géza. Erről azonban, mint uj és teljesen ki nem próbált eljárásról véleményt nem mondott. Előadását élénken megéljenezte a nagyszámu hallgatóság.

A földrajzi társulat nov. 30-iki gyülésének érdekes vendége volt: *Debrincke* Gyula Ausztráliából, a sidneyi egyetem tanára, ki Ausztrália belsejének felkutatására két expedicióban vett részt. A földrajzi társulatban német nyelven tartott előadást.

Ezt megelőzte *Berecz* Antal előadása a «Jeanette» hajó északsarki szerencsétlen expedicijáról, mely De Long kapitány vezetése alatt 1879. julius 8-án hagyta el San-Francisco kikötőjét, s tudvalevőleg nagyobbrészt áldozatul esett. A visszatéréskor, 1881. junius 13-án a «Jeanette» elsülyedt a szibériai partoktól még jó távol. A legénység csolnakokon, szánakon menekült roppant küzdelmek közt, a legna gyobb része az élelem hiány miatt el is veszett. Berecz térképeken mutatta be az expedició utját, s a földfedezett szigeteket.

Debrincke Gyula részletesen szólt Ausztráliáról, melynek leirásával csak kevés könyv foglalkozik s az sem megbizható adataiban. Valótlanság például, hogy e világrész belseje olyan sivatag volna, mint a Sahara; vannak sivár puszták, de azok zöld mezőkkel, erdőkkel váltakoznak; az északi részek pedig a forró égöv legbujább képét nyujtják. Csak egy elszomoritó van e földrészen: az ausztráliai emberfaj, mely nemünk legalacsonyabb fokán áll. Szellemi, társadalmi vagy vallási életről ez emberfajtánál alig lehet szó. Nyelvük rendkivül primitiv; igy pl. csak négyig tudnak számolni, — ennél nagyobb számot «több»-el fejeznek ki. A hittérítők hiába fáradoznak, hogy a szeretet tanának megnyerjék őket. Csak a szeszes italokat szeretik. Ezekért készek harczra szállni, ha valahol megsejtik. Déli és északi Ausztráliát táviró-vonal köti össze, sőt ujabban a földrészen át vasutat épitenek, mely nemcsak egész Ausztráliára, de a világkereskedésre nézve is döntő hatást fog majdan gyakorolni. — A tudós és rokonszenves vendéget a közönség előadása után, hosszasan megtapsolta.

Az iparos körben november utolsó estéjén *Hoitsy* Pál nagy közönség előtt felolvasást tartott a «magyarok csillagáról,» a Jupiterről, mely az égboltozat egyik ragyogó jelensége, s ép ugy a bolygók közé tartozik, mint földünk, csakhogy 1390-szer nagyobb. A földről 26 év alatt jutna oda a kilőtt ágyugolyó, a gyorsvonat pedig 1535 év alatt. Van négy holdja; ez annál inkább is szükséges, mert ott a nappal csak 5 óra 57 perczből áll; hanem az esztendő 12 olyan év, mint a mienk. Érdekes kérdés, vajjon van-e élő lény a Jupiteren. 280 év előtt még nem lett volna tanácsos e kérdést felvetni, akkor még szegény Jordano Brunot, mert ilyesmiről beszélni mert, Rómában megégették. Ma azonban már szabad oly pogányságot is állitani, hogy csakugyan vannak. A népszerü felolvasást nagy figyelemmel hallgatták.

MI UJSÁG?

A korona-őr választása e hó 30-án délben történt meg a képviselőház termében, a főrendek és képviselők közös ülésén. Az egész ház képe átváltozott e szertartásos ünnepélyre, s a közönség is nagy érdeklődést tanusitott a ritkább eset iránt, mely a magyar törvényhozás egyik speciális szokásában gyökerezik. A főrendek disz magyar ruhában jelentek meg, köztük Simor és Haynald bibornok, a katholikus és keleti püspökök, Fratricsevics testőrkapitány, b. Edelsheim-Gyulai katonai főparancsnok, ki ezuttal gyakorolta először főrendiházi jogát. A képviselők fekete ruhát öltöttek; ők a ház baloldalát, mig a főrendek a jobb oldalt foglalták el. Az elnöki emelvényen a két ház elnöke: Majláth György és Péchy Tamás szintén teljes diszben jelentek meg, s ülés alatt fölváltva szóltak; szintigy a jegyzők is: Baross a képviselőház, b. Rudnyánszky József a főrendiház részéről. Majláth nyitotta meg az ülést, előadván, hogy gr. Festetics Györgynek főudvarmesterré történt kinevezése következtében, az egyik koronaőri méltóság betöltendő. Péchy Tamás ekkor felbontotta a királyi leiratot, melyet az országgyülés tagjai állva hallgattak. Ő felsége törvényadta jogánál fogva a koronaőri méltóságra négyet jelölt ki: *Szlávy* Józsefet, gr. *Csáky* Lászlót, *Szentiványi* Márton liptói főispánt, és b. *Kemény* Jánost, a képviselőház alelnökét. A gyülés fölkiáltással *Szlávy* Józsefet választotta meg. Ekkor egy óra hosszáig felfüggesztették az ülést, mig ő felsége válasza megérkezik. Egy óra mulva Majláth György jelentette, hogy ő felsége leirata megérkezett, Péchy felbontotta, s Baross jegyző felolvasta, hogy ő felsége a választást megerősiti. Ezzel véget ért az ülés, s a ház tagjai most a budai várpalotába vonultak, hol Szlávy József ünnepélyesen letette az eskü ő felsége előtt.

A lengyel szabadságharcz napja. November 29-ike a lengyelek szabadságharczának ünnepe, az 1830-iki varsói forradalom kitörése óta. Minden évben megülik a hazafiak. E napon az idén a budapesti egyetem ifjusága következő üdvözlő sürgönyt küldött a krakkói egyetemi ifjakhoz:

Lengyel testvérek! A ti szabadság-ünnepetek nekünk is ünnep. Veletek együtt engeszteljük meg a multat, siratjuk meg a jelent s bizva örvendünk a jövőnek; mert nekünk is mint nektek legszentebb kincs a szabadság s legfájdalmasabb veszteségünk a szabadság veszte. — Veletek együtt, ti értetek imádkozunk a Mindenhatóhoz:

«Szent oltárodnál térdre hullva kérünk:
Szabad hazánkat óh add vissza nékünk!»

Az Arany-szobor bizottsága mult hó 25-én tartotta alakuló gyülését a magyar földhitelintézet termében, Lónyay Menyhért gr. akadémiai elnök vezetése s Beöthy Zsolt jegyzősége mellett. Jelen voltak az akadémia s Kisfaludy-társaság küldöttei közül: Gyulai Pál, Fraknói Vilmos, Hunfalvy Pál, Sztoczek Károly, Szász Károly, Tóth Lőrincz, Vadnai Károly, Degré Alajos; a közmunkatanács részéről b. Lipthay Béla és Harkányi Frigyes. A hirlapirók egyletét is fölszólították, hogy küldjön három tagot; továbbá megválasztották a bizottságba gr. Károlyi Gyulát, gr. Zichy Gézát, Jókai Mórt, mint a Petőfi-társaság elnökét, Ybl Miklóst, Lévai Henriket, az első magyar biztositó társulat igazgatóját s Lukács Ignáczot, a földhitelintézet igazgatóját, a ki a gyülésben azonnal megjelenvén, előterjesztette azon előleges lépéseket, melyeket gr. Lónyay megbizásából ekkorig teljesitett. A magyar földhitelintézet lesz a pénzkezelő, ehhez küldetnek be a gyüjtések s az intézet tisztviselői már ekkorig nagyszámu aláirási iveket készitettek s küldtek szét a hazai hatóságok, hivatalok, egyletek s társulatok és egyesekhez. Ekkorig az intézethez már 9569 frt jött be. Gróf Zichy Géza Pozsonyban hangversenyt fog rendezni a szobor javára. Ha a meghivott s még megválasztandó tagok együtt lesznek: kisebb körü végrehajtó bizottság fog alakittatni, mely mindenben eljár s intézkedik.

Feleki jubileuma. A jeles művésznő tiszteletére m. hó 25-én rendezett ünnepély szép érdeklődés mellett folyt le A nemzeti szinháznál elfogadott elv lett, hogy jubileumokat nem rendez, de azért itt sem maradt el a művésznő ünnepeltetése. E hó 24-én este a «Stomfay-család» előadása előtt a szinpadon összegyülekeztek a szinház tagjai. Felekyné b. *Podmaniczky* intendáns vezette be a szinpadra, s az igazgatóság nevében *Paulay* üdvözölte, kiválóan diszes babérkoszoruval tüntetve ki. Aztán *Bercsényi* Béla tolmácsolta a pályatársak érzelmeit, művészi kivitelü ezüst virágtartót adván emlékül. *Felekiné* asszony meghatva felelt a szeretet nyilatkozataira, mire a zártkörü ünnep véget ért. Előadás közben a közönség bő alkalmat talált, kogy szintén tolmácsolhassa az elismerést. Mindig tapsoltak és sokszor kihivták. A voltaképeni jubiláris ünnepély másnap este a «Hungaria» termében folyt le.

Az irodalom, művészet, társas élet jelesei közül fényes társaság gyült itt össze. A termet a művésznőnek Udvardy Gyula által festett arczképe diszitette. Az emléktárgyak szép rendben, asztalon voltak elhelyezve. Az irók és művészek társaságának arany koszoruja izléses mű, a Bachruch czégtől. A levelekre 32 oly város neve vésve, a hol a művésznő babérokat aratott. Pompás kiállitásu és érdekes tartalmu az emlék-album is. Azoknak a magyar drámairóknak arczképét egyesiti, kiknek darabjaiban a művésznő játszott, továbbá a költők arczképét, kiktől szavalt. A képek alá többen emléksorokat is jegyeztek. A vidéki szinigazgatók ezüst koszorut; a budapesti «sas-kör» (egy magán társas kör) ezüst thea-készletet küldtek. Magánosak is választékos emléktárgyakkal tüntették ki a művésznőt. Bokréták, koszoruk sem hiányzottak. Ziegler Klára, a kitünő német művésznő szintén küldött koszorut, és saját mellszobrát. Az ünnepelt művésznőt nagy éljenzés fogadta, a mint megjelent, s *Falk* Miksa, mint az ünnepélyrendező bizottság elnöke üdvözölte, kiemelve azt az érdemét is, hogy a haza rossz napjaiban is magyar művésznő maradt. *Felekiné* mély megindulással köszönte meg. Majd *Urváry* Lajos az irók és művészek társaságának nevében szólt és átadta az arany koszorut, mire riadó taps tört ki. *Várady* Antal a drámairók nevében mondott beszédet; *Komócsy* József szép költeményt olvasott föl; *Jakab* Lajos székesfehérvári igazgató a szinigazgatók nevében köszönté; aztán Dolinay Gyula átadta az ajándék-tárgyakat. Következett a lakoma, ünnepélyes és kedélyes felköszöntőkkel. Üdvözletek is érkeztek, táviratok és levelek alakjában, Tisza Kálmántól, Bignio Lajostól, Doppler Károlytól, Szász Károlytól, Szász Bélától (a kolozsvári szinház nevében) s több vidéki szintársulattól. *Urváry* Lajos kezdte meg a pohárköszöntéseket; aztán *Győry* Vilmos folytatta. *Felekiné* kétszer szólalt föl; először azokról az utóiró művésznőkről emlékezett meg, a kikben gyönyörködött, s a kik közül ma még Jókainé és idősb Lendvayné él; aztán még Paulay Edét éltette. A lakoma után táncz következett, melylyel csak virradatkor hagyott föl a társaság.

A zombori állandó színházat mult hó 25-én nyitották meg. Több mint husz éve, hogy a színházépités eszméje felmerült Zomborban, mignem 1879-ben Barthal József állt a mozgalom élére. Rövid idő alatt 32,000 frt részvénytőke volt együtt; az elsőbbségi kötvények kibocsátásával pedig az összeg 40,000 forintra emelkedett. A város elhatározta, hogy évenként ezer forintot bevált a részvényekből s igy a színház és melléképületei negyven év mulva a város tulajdonába mennek át. A most már kész épületet ötezer forint adósság terheli, melyet a vendéglő bérletéből, stb. fognak törleszteni. A színházat Voyta Adolf tervei szerint Hunyadi Antal és Spitznagel bajai épitészek épitették. Kivülről egyszerü, de belül izléses és kényelmes, 600 nézó számára, 20 páholyval, 135 zártszékkel, erkélylyel, karzattal, földszinti álló helylyel. A megnyitó előadás, melyet Sághy Zsigmond és Dobó Sándor szintársulata rendezett, igen ünnepélyes volt. A zenekar által játszott nyitány után a szintársulat tagjai Kölcsey himnuszát énekelték, azután Dömötör Pál alkalmi prológ-

ját dr. Margalits Ede szavalta hatással. Erre Szigeti József «Rang és mód» czimü társadalmi drámája következett, melyet a szintársulat jelesül adott elő. A második előadás Csepreghy «Sárga csikó» népszinmüve volt, a harmadik pedig a «Kisasszony feleségem» operette.

Faragó ujabb felolvasása. Faragó Ödön az orsz. középiskolai tanáregyesület elnökének fölkérése folytán az egyesületi segélyalap és a hirlapirók nyugdijalapja javára a jövő évi január közepén fog még egy előadást tartani Khinárói. Ez előadás megtartására a tanáregyesület elnöksége a főváros valamelyik tágasabb termét iparkodik megszerezni, hogy igy mindazok helyet kaphassanak, kik Faragó előadása iránt érdeklődnek.

Kézdi-Vásárhelyen temetői ünnep volt a mult napokban. A mult év nyarán ott, rokonai látogatása közben hirtelen elhunyt *Takács* János főtávirda-igazgató hamvait helyezték át az uj sirba, egyszersmind fölavatva azt a diszes syenit obeliszket, melyet a család tagjai emeltettek hálásan a hamvak fölé. E siremlék egyik oldalára öt sorban ez van vésve: *Takács* János miniszteri tanácsos, főtávirda-igazgató, élt 68 évet, meghalt 1881. julius 6-án.» A másik oldalon három sorban ez olvasható: «Siker munkáján, áldás emlékén, béke porain.» Az elhunytnak fia: Takács Lajos egyetemi m. tanár Budapestről, veje: Fogarassi György őrnagy Brassóból s unokahuga: Székely Jánosné ugy akarták, hogy ez csak családi ünnepély legyen, de a város értelmiségéből igen sokan jelentek meg, a kegyelettől vezetve. Daleglyet énekelt s Révay Lajos szepsi-szentgyörgyi ref. lelkész mondott imát és beszédet. A családtagok ez alkalommal száz forint alapitványt, Szentkereszty Stefania bárónő pedig ötven forintot tettek le jótékony czélra Székely János ref. lelkész kezébe. A családtagok a szegények közt is osztattak ki könyöradományokat.

Telefon Budapest és Pécs között. A fővárosi táviró palotában mult hó 27—28-ik közti éjjel érdekes kisérlet történt telefonnal Budapest és Pécs közt. A kisérlet este 9 óra után kezdődött s tekintve az ez irányban haladó többszörös táviró vezetéket, a mik köztudomás szerint a hasonló kisérletekre nagy befolyást gyakorolnak, kitünően sikerült. Ugy itt helyben a pécsi, mint Pécsett a budapesti beszélgetést, éneket («Cserebogár, sárga cserebogár») teljesen jól lehetett hallani. A telefon mikrofonnal kapcsolatban müködött a beszélgetések szünideje alatt, ugy hogy a táviró levelezés egész tisztán kivehető volt, a gyakorlott távirótiszt a levelezést hallás után papirra tehette volna. Az érdekes kisérletet ismételni fogják.

* **A villamos vasutak** közül már négy van forgalomban: kettő Németországban, egy Hollandiában s egy Irhon északi részén; ezenkivül tizet épitenek. Kettő ezek közül Angliában van s egyiknél Wales déli részében vizesést használnak fel a villamerő előállitására, van továbbá uj villamos épülőfélben levő vasut még Németországban, Ausztria-Magyarországban, Olaszországban s az Egyesült-államokban. A villamvilágitás elterjedése még nagyobb. Hogy gyakorlati, mutatja az a körülmény, hogy Londonban a Sout Kensington muzeumban a villamvilágitás tényleg olcsóbb volt, mint az egykori gázvilágitás. Már az első évben 720 font sterlinget takaritottak meg vele.

* **A nők hajdiszitése** a legváltozatosabb Japánban, hol tisztán erről képes a szakértő a nők állását és egyéniségét megismerni; a leányoknak, asszonyoknak, özvegyeknek egészen eltérő a hajviseletök; az utóbbiak közt ismét különbség van azok között, kik ujból férjhez akarnak menni, vagy a kik nem akarnak. A kis gyermek kora és neme észrevehető a hajnyiráson és pedig a nyak felett levő hajcsomón, a halántékon levő hajgyürün s az elől álló hajcsomón, melyeken kivül minden más hajtleborotválnak, 8—9 éves leánykánál a hajat hátul veres szalaggal kötik össze s elől leborotválják. A fiatal nők elől magasra fésülik hajukat s hátul pillangó alakot adnak neki s ezüst vagy arany sodronnyal vagy tollakkal disztik; arany golyókat s feltünő hajtüket is hordanak. Igen előkelő fiatal nők hajuk hátsó részét fél legyező-alakban fodrozzák. Férjes nőnek ugynevezett vizesés chignont kell hordani. A még férjhez menni akaró özvegy haját tekercsekben egy nagy tekenősbéka tü köré fodritja, mely a hátsó fejrészen vizszintesen van megerősitve. Ha azonban az özvegynő már egyátalában nem akar férjhez menni, hajának hátsó részét rövidre vágatja s az elől levő hajat szét nem választva hátra fésüli.

A «Jogtudományi Közlöny» (deczember 1-ki 48-ik) száma következő tartalommmal jelent meg:

Pénzügyi közigazgatásunk fejlesztése. — A vizsgálati fogság és szabadlábra helyezés a bünvádi eljárás tervezetében. Dr. *Stiller Mór* budapesti ügyvédtől. — Az erdélyi birtokrendezési eljárásról. *Káplány Géza* erzsébetvárosi királyi törvényszéki birótól. — Dr. Herczegh Mihály csődtörvényének bevezetése. B. L. ügyvédtől. — Törvénykezési Szemle: A budapesti kir. itélő tábla gyakorlatából. I. K. — Határozott rendelkezés nélkül küldött pénzt jogositva van-e a hitelező adósának váltóvagy könyvbeli tartozására forditani? *Sorger József* debreczeni ügyvédtől. — Különfélék.

MELLÉKLET: Curiai határozatok. — A budapesti királyi tábla elvi jelentőségü határozatai. — Kivonat a Budapesti Közlönyből.

SAKKJÁTÉK.

1199-ik számú feladvány. A «Chess Monthly» legujab feladványtornájából.

Sötét.

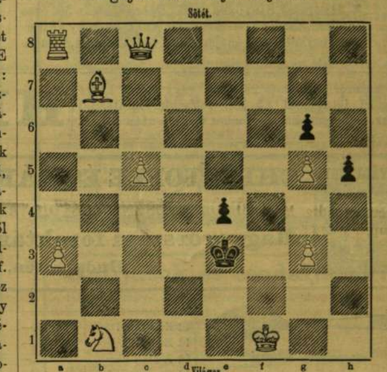

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1194. sz. feladvány megfejtése.

Gold Samu-tól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét
1. He8—f6	Hg8—h6 (a)
2. Hf6—d7+	Ke5—d4
3. Vg6—d3+	Kd4—d3:
4. Hd7—e5 matt.	

a.

1.	Hh3—f2
2. Hf6—g5:	Hf2—e4:
3. F3—e4:	
4. V v. B matt	

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben* Fülöp Józs. *Nagy Dobronyban* Németh Péter. *Budapesten* K. J. és F. H., Andorfi Sándor. *A pesti sakk-kör.*

Hibaigazitás: Az 1197 sz. feladványban G1-en sötét vezér áll.

HALÁLOZÁSOK.

Gróf Wengerszky Győző, tisztelt és jótékony főur Sárosmegyében, kinek neje néhai gróf Haller Eleonora volt, ki német nyelve daczára magyarosan érzett, alapító tagja volt a sárosmegyei magyarositó egyletnek, pártolta, támogatta a hazafias törekvéseket s intézkedéseket, s nyájas modoráért is igen szerették, 63 éves korában, Alsó-Sebesen elhunyt. Koporsóját a rossz időjárás s a Szekcső folyóból kiáradt és a kocsik belsejét is elárasztott viz daczára szép gyászmenet kisérte.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Bartók Ambrus, udvari ref. lelkész, messze környéken tisztelt agg lelkipásztor, 82 éves korában, lelkészkedése 52-ik évében. — Talabér György, veszprém-egyházmegyei plébános, 71 éves korában Taszáron. — Barlanghy Adorján, a premontrei kanonok-rend főszámvevője, volt gimnáziumi tanár, majd praelatusi titkár, 42 éves korában, Kassán. — Benkő Dániel, földbirtokos, a szabadságharczban honvéd, Kis-Baczonban. — Veszprémy László, városi volt-hivatalnok, 88 éves korában, Debreczenben. — Márk Adolf, nyug. honvédszázados, 65 éves korában, Kolozsvárt. — Dr. Ternyei Tivadar, ügyvéd, Győr város egyik düsgazdag fiatal polgára, ki az irodalom terén is müködött, 28 éves korában, saját kezével oltván ki életét, s özvegyet, két kis árvát hagyván maga után. — Locó Mór, m. gyei bizottsági tag, a csallóközi Dercsika faluban. — Lukács József, takarékpénztári tisztviselő, Hódmező-Vásárhelyen ugyanott id. Sallay Lajos, 65 éves polgár. — Kalecsinszky Felix, adóhivatali nyug. pénztárnok s az ungvári népbanknak is volt-pénztárnoka, 70 éves korában, Ungvárt. — Id. Remenyik András, soktagu család feje, 68 éves korában, Csetneken. — Lázár István, földbirtokos, 60 éves korában, Orosházán. —

Biedl Illés. kereskedő, 76 éves korában, Szegeden. — Küstel Ernő, postamester, Karán-Sebesen. — Sárközy Károly, czigányprimás, ki hosszabb ideig Londonban mint karmester működött, s csak nemrégiben tért vissza Budapestre. — Sternthal Bernát, földbirtokos, Nagy-Szalontán. — Simonyi Szaczl József, polgár, Egerben.

Özv. Döry Frigyesné szül. Boronkay Laura, Döry Dénes képviselő édesanyja, Tolnamegye uri társaságának egyik köztiszteletü hölgye, 68 éves, Zombán. — Temesváry Pálné szül. Terhes Erzsébet, Csanádmegye egyik köztiszteletü birtokosának 35 éves neje, Kunágotán. — Dr. Ossikovszky Józsefné szül. Szakáll Ilona, dr. Ossikovszky kolozsvári egyetemi tanár neje, 29 éves korában. — Horváth Sándorné sz. Zathureczky Terézia, ev. lelkész neje, 40 éves; Győrben; ugyanott Szodfridt Annaurnő, 56 év. korában. — Stadlerné szül. Kirschner Erzsébet, a kassai takarékpénztár igazgatójának édesanyja, 70 éves korában. — Kovács Rezsőné szül. Baranyay Janka, 47 éves korában, Káptalan-Tothiban. — Özv. Szemnecz Ferenczné, jótékony nő, Jász-Alsó-Szentgyörgyön. — Hegyessy Sándorné szül. Dobos Róza, 50 éves korában, Csalton. — Pozdech Anna asszony, kiterjedt család matrónája, 68 éves korában, Budapesten.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

H.-Szoboszló. L. P. A följegyzésekben van nehány érdekes részlet, mit alkalomszerüleg fel fogunk használni. Köszönet a figyelemért.

Brozova. Erre a kérdésre már egyszer megfeleltünk a Mondani valókban. A főherczegnő a jobban kimagasló alak.

A kinek nincs képzelőtehetsége (elbeszélés.)

Napfeljötte tálen (költemény.) Közlendőink között első sorban foglalnak helyet.

Ébredéskor. Nem illik be lapunk keretébe.

Szinházban. Van benne eszme s látszik, hogy gondolkodó fő munkája. De eszméit költőileg tisztázni nem birta s e tekintetben a második kidolgozás sem igen jobb az elsőnél. Zavaros az egész. Az első izben mellé csatolt másik kis költemény még gyöngébb.

Korcsmárosné lánya. Formája elég jó; de tartalma kevés és mód nélkül hosszura van nyujtva.

Nem közölhetők. A halhatatlanok. — Ugy elnézem . . . .

Kritikán alul. Két liliom. — A vizparton. — Tanulói pályám.

Tartalom.

Szöveg: Gróf Wenckheim József Antal. — Bucsu. Költemény. *Várnai B. Sándortől.* — Egy szegény ember története. Történeti beszély a XVII. századból. Irta *P. Szathmáry Károly.* — Kigyósi pusztán a Wenckheim-tanya. Csevegés. *Teleki Sándortól.* — A Vénus átmenetele decz. 6-án. *Hoitsy Páltól.* — Egy fedél alatt. Angol regény. Irta Payn Jakab. — Egyveleg. — Brazza gróf, az afrikai utazó. — Az ó-kigyósi kastély. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Gróf Wenckheim József Antal. — A Wenckheim-kastély Kigyóson. Rajzolta *Gyulay László.* Metszette *Morelli.* — Mikép látható a decz. 6-iki Vénus átmenetel a föld különböző pontjain. — Egy fedél alatt. — Brazza gróf, az afrikai utazó. — Brazza gr. utazása a Kongó vidékén.

HETI NAPTAR. Nov. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög-Orosz	Izraelita
3 V	A I Xav. Ferenc	A I Kassz Atal.	21 C 27 B. ass z.a.	22 Ünn. G.
4 H	Borbála	Borbála	22 Philemon	23 Dán.
5 K	Sabbas ap, Sz.	Abigail	23 Amphil. pk.	24
6 S	Miklós	Miklós	24 Katal. sz vt.	25 Kan.ün
7 C	Ambrus	Agathon	25 Kelemen pk.	26 Dániel
8 P	B. assz. szepl. f.	B. assz. szepl f.	26 Oszlopál. Alig	27
9 S	Leokádia †	Joákim	27 Perzs. Jak.	28 S. Vaj.

Hirdetőoszlop. ❸ Ujhold 10-én 4 óra 54 perczk. d. u.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér. 6. sz.)

Egy hatszor hasábzott petitsor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdij külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad BÉCSBEN: Dukes M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelik A. Stubenbastei 2.

GYÁRI JEGY.

CHRISTOFLE ÉS TÁRSA GYÁROS PÁRISBAN ORFEVRERIE-féle

TÖMÖR, ERŐSEN EZÜSTÖLT ASZTALI KÉSZLETEK EREDETI GYÁRI ÁRJEGYZÉKÉNEK KIVONATA.

Ezen gyári jegy minden darabon látható. CHRISTOFLE Ezen gyári jegy minden darabon látható.

Magyarországi főraktár: HARSÁNYI ISTVÁN diszműárukereskedőnél

Budapesten, váczi utcza 22, Nemzeti szálloda épületében.

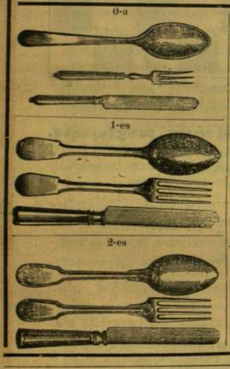

	0-a	1-es	2-es	3-as	4-es
12 Evő kanál	15.—	17.—	17.—	18.75	17.—
12 Evő villa	15.—	17.—	17.—	18.75	17.—
12 Asztali kés	15.—	17.—	17.—	20.—	17.—
12 Csemege kés	12.—	15.—	15.—	17.25	15.—
12 Csemege villa	13.50	15.—	15.—	17.25	15.—
12 Csemege kanál	13 50	15.—	15.—	17.25	15.—
12 Kávés «	8.—	9.—	9.—	10.—	9.—
12 Mocca «	6.—	7.—	7.—	9.—	7.—
12 Thea «	8.—	8.—	8.—	—.—	—.—
12 Tojás «	—.—	10.—	10.—	18.50	10.—
1 Levesmerő «	5.— 5.50	5.30	7.— 5.30	7.— 6.50 7.50	5.30 7.20
1 Tejszedő «	3.— 3.50	3.40	4.20 3.20	4.20 4 —	3.20 4.—
1 Vastag étel«	4.—	4.—	4.—	4.—	4.—
12 Kés-nyereg				8.25	13.50
1 Czukor porozó, üveggel					5.—
1 Ezeet és olajtartó			15.—	18.— 22.—	52.50
1 Czukor-csipő				1.75 3.—	5.—
1 Kenyér-kosár			12.50		
1 Pár gyertyatartó 5.50-től, kanos 25.—től feljebb.					729

Legczélszerübb menyasszonyi vagy karácsonyi ajándék.

6 személyre asztali készlet 39 darab, 6 kés, 6 villa, 6 kanál, 6 csemegekés és 6 villa, 6 késnyereg, 1 levesszedő, 1 főzelékszedő, 1 tejszedő frt 51.38 és 57.13.

12 személyre díszesebb 67 darab, 12 kés, 12 kanál, 12 villa, 12 csemegekés és 12 villa, 12 késnyereg, 1 levesszedő, 1 vastagétel-szedő, 1 tejszedő, 1 sótartó, 1 eczet és olajtartó, 1 czukorporozó, 1 mustártartó 145 frt.

Cassetek 6 frttól 15 frtig.

Általánosan legjobbnak elismert, CHRISTOFLE ORFEVRERIE, mely a világkiállításokon a legelső érmekkel, a többek között az 1878. Párisi világkiállításon «Grand Prix» (nagy díj)-jal tüntettetett ki, mint olyan, mely az ezüst után úgy tartósságára, mint díszes kiállításánál fogva a főuri házaknál mindennapi használatra, valamint a világ legelső szállodáiban általánosan használtatik. Ezek után fölkérem a n. érdemü közönséget, miszerint megrendeléseiket egyenesen hozzám intézkedni szíveskedjenek.

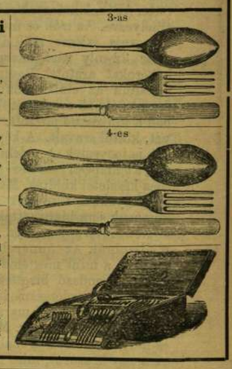

A nyujtható karszék,
szabadkozva Ausztria-Magyarország és mNéetországban,
unicuma a kényelemnek,

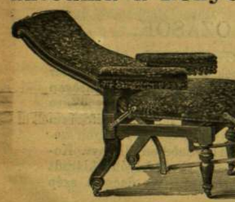

Kitschelt Agoston örökösei, cs. kir. udv. szállítók, Bécs, I., verl. Kärntnerstr. 46 (Heinrichs-hof). Képes sófygyzéket ára 1 Dr. magyar és bemutatva.

Csak ülésszerint kell nyujtózkodni, s a szék magától hajlik a test után, anélkül, hogy erre valami mozgatás kellene. Ezen, eddig utol nem ért székeket fából vagy vasból készitik 733

Theodo tanár szakállhagymája

legjobb és legbiztosabb szer a szakáll szép növésének eszközlésére.

Számtalanon vannak, még legmagasabb rangu férfiak között is, kik szép szakállukat csupán e szernek köszönhetik.

E szer a szakáll hihetetlen gyorsasággal növeszti, úgy hogy általa még 13 éves ifjak is a legrövidebb idő alatt teljesszakállhoz jutnak, miről a bizonyitványok ezrei is tanuskodnak.

Ecr Ferencz gyógyszerész urnak Brünnben.

A nekem küldött **Theodo-file szakállhagyma** kitünőnek bizonyult, mit köszönetem mellett ezennel tudomásásra adok.

Mistek, 1879. szept. 25-én. **Otpreis József.**

Fürst József urnak Prágában.

Sulyos köszönetemet a **szakállhagymáért;** nagyon önak találtatott. Mindenkinek a legjobb lélekkel ajánlhatom.

Schwarzbach, 1875. febr. 25-én. **Hirt Károly** s. k. épitési vállalkozó.

Fürst József gyógyszerész urnak Prágában.

A **szakállhagyma** joggal mondható csodaszernek. Alig négyheti használa után örömmel látom régi önajtásomat teljesedésbe menni. Kérem ünt stb.

Teschen, 1879, május 23-án. **GindraWenczel,** órás.

Valódi minőségben Budapesten csak **Türök József** ur gyógyszertárában király-utcza hajtható; Pozsonyban **Fistler Felizsé,** Mihálykapu Temesváron **Tarczay** István**á**nál, 2ez csomag ára 2 frt 10 kr. 625

Gyógyjelentés
magas helyről.

Fényes bizonyitvány a Hoff János-féle maláta tápszerek gyógyerejéről, egy fogyasztótól 10 évi tapasztalatok után. Ez igy szól:

Hoff János urnak, Európa legtöbb aranokdöl cs. k. udvari szállitójának, cs. k. bizottu. tanácsos, az arany koronás érdemkeresztt, porosz és németi rendek tulajdonosának, és a Hoff János-féle malátakivonat egyedüli gyártmányosának Bécsben, — gyár: Grabenhof, Brauerstrasse 2. szám, iroda és gyári rakhely: Graben, Brauerstrasse 8. sz. Zehden, régebbi kelet.

Igen tisztelt uram! Miután az ön gyártmányai, különösen a malátakivonatok hatását évek óta szemléltem, őszinte köszönetem kifejezését nyilvánitom; ha netalán későn jö is, azért nem egy mulékony perez nyilvánulása, hanem bizos, bebaló tapasztalat gyümölcse; **a malátakivonat nehéz betegségek után a leghatásosabb üdülési szer, s mint ilyen semmi más által nem helyettesithető, javitja az emésztés teendőit, élénkiti az étvágyat és a romlott étvágyat ismét helyreállitja. Ennek folytán rendezi az ürülést, és mily értékü már csak ez is, miután itt egy életrendi szer által az lesz elérve, amit alig nyujt egy gyógyszer is. — Végre meg kell jegyezni, hogy e kivonat enyhén hat légzési szerekre, mint például sáiam többször makacs köhögést eltávolitott.** Bizonyos körülmények között némely betegeskedésben még nagyobb szolgálatot is tesz mint ez a gyógyszereknél is történik. En itt csak oly esetekről szólok, melyek minden körülmények között mutatkoznak, és **amit én itt bizonyitok** 9—10 évi, rajtam s másokon tett tapasztalatok eredménye stb.

Gontzel, rektor és lelkész.

Hivatalos gyógyjelentés.

23. számu örségi kóroda Zágrábban, 1878. november 23-án.

Hoff János mindkét gyártmánya; a **malátakivonat-egészségi sör** és a **maláta-egészségi csokoládé,** üdülőknél, továbbá a **légzési** és **emésztési szerrel hurutos** és **legratotttságánál** kitünő **erősitő szerül** bizonyult. — A **maláta-csokoládé** mint hasznos pótlék a kávénak ajánlható, s betegeknek és üdülőknek kedvelt reggelire szolgál.

Dr. Ischitz, hadi főorvos. **Dr. Kaiser,** hadi fő és oszt. vezérorvos.

Főüzlet Magyarország részére:

Budapest, zsibárus-utcza 7-ik szám alatt

a főposta átellenében.

Dr. FÁYKISS

szepsi kárpát-növény-kivonata egy üveg használati utasitással 75 krajczár.
szepsi kárpát-növény-czukorkák egy skatulya használati utasitással 35 krajczár.
szepsi kárpát-növény-thea egy csomag használati utasitással 50 kr., kisebb csomag 25 krajczár.

Mell- és tüdő-betegeknek!

Tiz év óta a legjobb sikerrel használtattak és ajánltattak: köhögés, hurut, rekedtség, köh-hurut (szamár-hurut), náthaláz (influenza), szükmellüség, lélekzeti bajok, oldalszurás, kifejlett torokgyulladás, tüdőgyulladás és egyéb kimerité és gyengitő betegségekben. Valódi minőségben kaphatók magánál a készitőnél **Fáykiss József,** gyógyszerésznél Temesvárott (Józsefváros); Budapesten: **Török József** gyógyszerésznél király-utcza 12. sz.; **Thallmayer és Seitz,** kereskedőnél, **Edeskuty L.,** Erzsébet-tér 1. sz., **Kochmeister Frigyes utódainál,** és a legtöbb magyarhoni gyógyszertárban. 737

A FRANKLIN-TÁRSULAT
kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4. szám) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

ELBESZÉLÉSEK
A GÖRÖG TRAGIKUS KÖLTŐKBŐL.

Irta

Rev. Alfred J. Church M. A.

Angolból ford. és jegyzetekkel kisérte

NÉVY LÁSZLÓ

NÉGY SZINES KÉPPEL.

ÁRA FÜZVE EGY FORINT.

Nyujtsuk a szerencsének jobbunkat!

400,000 márka

fényeremény igér kedvező esetben a legujabb hamburgi nagy **pénzsorsjáték,** mely a magas **kormány által** jóváhagyatott s biztosittatott.

Eme ujabb játék-tervezet előnyös berendezése abban áll, hogy rövid pár hó lefolyása alatt 7 sorsolásban **47,600 nyereménynek** kell biztos történni, ezek között vannak főnyeremények esetleges 400,000 r. márka, illetőleg

1 nyerem. à m.	250,000	3 nyerem. à m.	6000
1 nyerem. à m.	150,000	54 nyerem. à m.	5000
1 nyerem. à m.	100,000	5 nyerem. à m.	4000
1 nyerem. à m.	60,000	108 nyerem. à m.	3000
1 nyerem. à m.	50,000	264 nyerem. à m.	2000
2 nyerem. à m.	40,000	10 nyerem. à m.	1500
3 nyerem. à m.	30,000	3 nyerem. à m.	1200
4 nyerem. à m.	25,000	530 nyerem. à m.	1000
2 nyerem. à m.	20,000	1073 nyerem. à m.	500
2 nyerem. à m.	15,000	27069 nyerem. à m.	145
1 nyerem. à m.	12,000	összesen 18,436 nyeremény	
24 nyerem. à m.	10,000	à m. 300, 200, 150, 124, 100,	
3 nyerem. à m.	8000	94, 67, 50, 40, 20.	

Ezen nyeremények közül az első osztályban 4000 sorsolatik ki 116,000 m. összegben.

Ezen nagy, az állam által biztositott pénz-sorsjáték **legközelebbi** nyereményhuzása hivatalosan van megállapitva és

már f. évi decz. 13- és 14-én

fog végbemenni.

1 egész eredeti sorsjegy csak 6 m. vagy **3.50** frt o. é.
1 fél » » » 3 » » **1.75** frt o. é.
1 negyed » » » 1½ » » **90** kr. o. é.

Mindennemü megbizások, **a pénz beküldése, postautoni összeg vagy az összeg utánvétele mellett** rögtön a legpontosabban teljesittetnek, mindenki az állam czimerével ellátott **eredeti sorsjegyet** tőlünk saját kezeibe kapja.

A megrendelésekhez a szükséges hivatalos tervezetek ingyen mellékeltetnek, melyekből ugyanyeremények beosztása az illető osztályokra, mint szintén az illető betétek is megláthatók és minden huzás után érdekelt feleinknek felhivás nélkül megküldjük a hivatalos huzási lajstromot. Kivánatra a hivatalos tervet előre megküldjük megtekintés végett bérmentve, és készek vagyunk nem teljesen esetében a sorsjegyet az összegnek visszafizetése mellett huzás előtt visszavenni. A kifizetések terveszrün pontosan s az állam jótállása mellett történnek.

Csoportozatunk mindig a szerencse kegyeltje volt és érdekelt feleinknek gyakran a legnagyobb nyereményeket fizettük ki, többek között **250,000, 100,000, 80,000, 60,000, 40,000** stb. márkával.

Egy ily, a **legszolidabb alapokra** fektetett vállalatnál előrelátható mindenütt a legelőnkebb részvétre lehet bizton számitani s kérjük ennélfogva, hogy minden megrendelést teljesithessünk, a megrendeléseket, már a **közeli húzás miatt is minél előbb egyenesen** hozzánk beküldeni.

KAUFMANN ÉS SIMON

bank- és váltó-üzlete Hamburgban.

U. i. Ezennel köszönetünket nyilvánitjuk az eddig megajándékozott bizalomért, s midőn eme ujabbi sorsjáték kezdetével a részvételre felhivnók, ezentul is igyekezni fogunk, általandóan pontos és lelkiismeretes kiszolgáltatás által igen tisztelt érdekelt feleink teljes megelégedését kiérdemelni. 608

A fentebbiek.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában megjelent és minden könyvkereskedőnél kapható:

Népköltészet, népdalok, népmesék, adomák.

Adomák és jellemvonások **a magyar színész-életből.** Összegyüjté egy régi pályatárs. Második kiadás 50 kr.

Adomák és jellemző vonások **a forradalom- es honvédéletből** 80 kr.

Adoma-tár. Magyar népadomák, élczek és furcsa ötletek gyüjteménye 80 kr.

A Bach-korszak adomákban. Összegyüjté egy Bach-huszár 80 kr.

Baka-humor az utczán, kaszárnyában és háboruban. Összegyüjté a rokkant huszár 1 frt

Bernáth Gáspár adomái, élczei és gazsiádái 1 frt 20 kr.

Erdélyi János. Válogatott **magyar népdalok.** Képes kiadás 1 frt

— **Válogatott magyar közmondások.** Második kiadás 1 frt

— **A nép költészete.** Népdalok, népmesék és közmondások. Vászonba kötve 3 frt

Fáy András eredeti **meséi és aphorismái.** Negyedik kiadás. Két kötet kötve 1 frt 60 kr.

Frankenburg Adolf. Az öreg **Bolond Miska kalandjai** szárazon és vizen, mennyben és pokolban. Sok fametszvénynyel 2 frt

Győrffy Iván, **50 magyar népdal és dallam** 40 kr.

— **Garabonczás diák.** Iskolás adomák, diákos ötletek. Valódi velős és villanyos viczczek változatos és választék-kos vegyüléke, s szemenszedett szépszámu szellemszikrák szivderitésre szánt szerzeménye. Közel ezeregy élcz-1 frt 50 kr.

— **Tréfás versek.** Humor gyöngyök gyönyörködtető gyüjteménye. Kötve 80 kr.

Hajnik Károly. **Vis saemléhezések** Jelenctek és adomák a magyar életből 1 frt

Hegedüs Lajos. Eredeti **tréfák, adomák s mondák** a czigányéletből. Harmadik kiadás 80 kr.

Huszár-humor az utczán, kaszárnyában és háboruban. Összegyüjté a rokkant huszár 1 frt

Kóser élcek, adomák és fáin gondolatok. Összegyüjté. *Kóbi* Kohn ügyvédbojtár és káplárjelült 1 frt

Majláth János. **Magyar regék, mondák és népmesék.** Kiadta *Kazinczy* Gábor 2 frt 50 kr.

Merényi László. **Eredeti népmesék.** Két kötet 2 frt

— **Sajó- és tiszavölgyi nepmesék.** Két kötet 2 frt

— **Dunamelléki eredeti népmesék.** Két kötet 2 frt

Szini Károly. **A magyar nép dalai és dallamai.** Hangjegyekkel. Négy füzet. Egy-egy füzet 30 kr., a négy füzet együtt 1 frt 20 kr., diszkötésben 1 frt 80 kr.

Vajda János. **Magyar bors.** A legjobb magyar és idegen adomák válogatott gyüjteménye 1 frt 40 kr.

FONTOS

!!TÁVOL-, RÖVID- ÉS GYÖNGE-LÁTÁSUAKRA!!

A legjobb szemüveget nyujtja jótállás mellett

SOLOMONSON N. H. látszerész, váczi utcza 19.

Leggazdagabb választék párisi szinházi látcsők- és tábori távcsövekből, 5—20 frtig.

Nagy választék amerikai emberi műszemekből.

LEGJOBB
SZIVARKA-PAPIR
505
A
LE HOUBLON
franczia gyártmány.

!!!Utánzás ellen tiltakozunk!!!

Ezen szivarkapapir csak akkor valódi, ha minden lap LE HOUBLON bélyeggel és minden Carton az alábbi véd- és árujegygyel van ellátva.

MARQUE DE FABRIQUE C. C.

Cawley & Henry Propz du Brevet

CAWLEY & HENRY, alleinige Fabrikanten, PARIS
Seuls Fabricants brevetés des Marques :
PAPIER ANANAS Couleur Maïs Qualité supérieure
LE DRAPEAU NATIONAL Blanc ou Maïs Aux Armes de chaque Pays

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

AZ
OLCSÓ KÖNYVTÁR
legujabban megjelent füzetei.
Szerkeszti: GYULAI PÁL.

147. füzet: **Gozlán** Leo. **Három ara egy koronára.** Franczia ból forditotta Sz. E. 20 kr.
148 « **Suonio. A hold regéi.** Finnből forditotta Vikár Béla 20 kr.
149. « **Orosz beszélyek.** Irták Puskin S., Gogoly Miklós, Krylov J., Dosztojevszkij T. és Turgenyev J. Oroszból forditotta Csopey László 80 kr.
150. « **Fáy** András. **Erzelgés és világ folyása.** Beszély levelekben. Harmadik kiadás. 30 kr.
151. « **Lever** Károly. **Viharban.** Regény. Angolból forditotta György Aladár 60 kr.
152. « **Legouvé** Ernő. **Beatrix** vagy a szinmüvészet istennője. Szinmü 5 felvonásban. Franczia ból forditotta Feleky József 40 kr.
153. « **Csiky** Gergely. **Az első és a második.** Elbeszélés. 30 kr.
154. « **Malot** Hector. **Pompon.** R gény. Franczia ból forditotta Sz. E. 80 kr.
155. « **Berczik** Árpád. **Az igmándi kispap.** Népszinmü 3 felvonásban 30 kr.

LATZKOVITS A.

Budapesten, váczi utcza 22. sz. (Nemzeti szálloda-épület)

speczialis készitője jó szabásu férfi-ingeknek,

feltünő olcsó árak mellett ajánlja kitünő jó minőségü

férfi-fehérneműit s uri divatczikkeit

Legujabb divatu **nyakkendők,** valódi prágai **kesztyük,** legjobb minőségü **zsebkendők, harisnyák, alsó meleg ingek** és **nadrágok,** angol nadrágtartók, illatszer, szappan sat. — ingek mérték vagy minta-ing után 24 óra alatt is elkészittetnek, kizárólag a legfinomabb Chiffon, Zephir és Kretonokből. darabja **2 frt 50 kr.**

ARCZBŐR.

A szépség egyik fő feltétele a szép arcabőr. Még ha vitathó szép alkotásu arcz is elhágyhat, ha annak bőre kifogástalan. A legszabályosabb szépség pedig csak akkor lesz kellően méltányolva, ha a bőr és annak szine nem nélkülözik a tisztaságot, fényt és finom üdeséget. Számtalan hölgy elvesztí minden igényét a szépségre, ha arczabőre kifogásolható. Hogy tehát ez szép ellentétességből maradjon a több aggkorig, használjuk a számos tekintély, s csak közölt P. efluch tanár Londonban. Raspi tanár, dr. Jünger, dr. Raudnitz, stb. általajánlt, 4 év óta százezerekről sikerrel használt **Lengiel-féle nyir balzsamot.** Ezen kedvelt szépitőszer a káros kendősés, szenvedélyek vagy egyéb okoknál fogva tönkre tett arcsbőrt, sőt a himlő által szét roncsolt börszervezetet is teljesen helyreállitja. A fonnyadt sz raz bőrt ujra fölfrissiti és simává tessi, s annak kedves szinesetet kölcsönöz, s legnkább korosabb urak és hölgyek által figyelembe veendő. **Hogy Dr. Lengiel nyirbalzsaman** kivül nem létesik jobb és megbiahatóbb szer a bőr festartása és szépitésére, mindazok elismerik, a kik kisérletet tettek vele. Egy korsóval frt 1 50 — **Főletét Magyarország számára:** Török József vegyszertárában **Budapest,** király-utcza 12. **Pozsonyban:** Pisztory Bódognál Mihálykapu. **Temesvarott:** Tarczay Istvánnál. **Zágrábban:** Mittelbach Zsigm. gyógyszert. 625o

Halljátok és csodáljátok!

Hogy a nagyszámu megrendelésnek megfelelhessek, indittatva érezlem magam, egy vagyonbukott brittaniaezüst gyár **«ujonnan javitott brittania-ezüst»** egész maradék áruraktárát megvenni, melyet most minden áron vagyis jobban mondva **«csaknem ingyen»** eladok.

Az összeg elöleges beküldése, vagy **8 frt 50** krnak utánvétele mellett mindenki megkapja a következő **53** tárgyat, valódi érték egy negyedrészeért.

6 legf. táblakés valódi angol acélnyéllel
6 legf. villa
6 massiv evőkanál
12 ugyanolyan kávés-kanál
6 csemege vagy gyermek-kés
6 » » villa
6 legf. kés-zsámoly
1 nehéz levesszedő kanál legf.
1 » tejszedő » »
1 tablett 30 cm.
2 feldaraboló kés és villa

mind az 53 darab előbb 30 frtnál is többe került s ma **8 frt 50 kr.** nyi potomáron kapható.

Mind az 53 darab **«Echt neuverbessertes Brittania»** gyári bélyeget visel, a legfinomabb érezből való s az egyes egyedüli, mely **huszonöt évi használat után** sem különböztethető meg a valódi ezüstöl s ezért a következő nyilatkozat kezeskedik.

Kezességi levél: Ezennel kijelentem, hogy minden tőlem vásárolt **készletért az egész összegel** visszafizetem, ha áruim 25 évi időtartamon belül megfeketednek.

A fentebb jelzett készletek óriási kelendősége következtében nagyon czélszerü lesz minden megrendelést sürgősen eszközölni. A megrendelések következőleg czimezendők: 738

L. NELKEN's
Brittania-Silber-Fabriks-Hauptdepôt
Bécs, I., Maria-Theresienstrasse 32.

N. B. Kinek a készlet nem tetszik, pénze kifogás nélkül visszaadatik.

Tisztito por brittánia ezüsthöz nagy dobozokban **15** krajczárjával.

Eddig föülmulhatlan

MAAGER VILMOS

csász. kir. kizárólag PROTOKOLLIRTE MARKE szab. valódi tisztitott

CSUKAMÁJ-OLAJA

MAAGER VILMOSTOL BÉCSBEN. 726

A legelső orvosi tekintélyek által megvizsgálva s **könnyen emészthetősége folytán** gyermekek részére is különösen ajánlva és rendelve, mint a legtisztább, legjobb, *) legtermészetesebb és leghatásosabbnak elismert szer **moll- és tüdő-bajok, görvély, sömör, kelések, bőrkitüések, mirigybajok, gyöngeségek,** stb. ellen. — **Egy üveggel 1 frtért** gyári raktárában: **Bécs, Heumarkt Nr. 3,****) valamint az osztrák-magyar birodalom minden gyógyszertárában és jónevü füszerkereskedésében, valódi minőségben kapható.

*) Legujabb időben több ország közönsége, tisztátlan májolajat tölt háromszögletü palaczkokba a megtisztelő azt, mint «Maager» valódi tisztito i **Dorsch-halmájolaját** a közönségnek eladni. Hogy ily rászedéstől mentve lehessen, szivesked jék mindenki csak azon palaczkokat **Maager** valódi tisztitott **Dorsch-halmájolajával** töltöttnek elismerni, melyeken a palaczkon, ragjegyen, olzáró kupakon és használati utasitáson a **Maager** név rajta van.

**) Ugyanott létezik a «schaffhauseni nemzetközi kötelélkelme-gyár», a Hall- és Ruckel-féle newyorki «szondont-gyár s a Harteustein és Társa chemnitzi «leguminoni gyárának» raktára az osztrák-magyar birodalom számára.

Csak 3 forint Csak 3 forint

a legszebb és legalkalmasabb

KARÁCSONYI AJÁNDÉK.

Legszebb emlék (halottakról is).

Arczképek életnagyságban

minden beküldött fénykép után, csak 3 frtért. Előrefizetés 1 frt. — **Olajfestékarczképek** (vászonra) csak 8 frtért. Előfizetés 3 frt. Legfinomabban festve. — A fénykép sértetlen marad. — A leghivebb hasonlatosságért **kezesség.**

BODASCHER S. műterme, Bécs, II., grosse Pfarrgasse 6.

Karácsonyi megrendelésekre a fényképek idején beküldendők.

A legczélszerűbb karácsonyi ajándék:

a Schöberl-féle egyetemes szék

30 változatos állásba könyen helyezhető, ugymint salon-, olvasó-, dohányzó, rokkant és betegszék, Chaiselongue-ágy, gyermek-bölcső, kandalló, támlány- és tolókocsi stb. mind egybe kényelmes párnákkal, 30 frttól feljebb. Mintarajzok, szövet és árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve. ORVOSOKNAK: különlegességek mütét- és vizsgáló-székekben, mindennemü betegkocsik. 750

Schöberl Róbert, BUDAPESTEN, Harisch bazárja, 15. szám.

UJ TALALMÁNY!

KADSURA-ILLATSZEREK

Szappan . . . . . KADSURA
Kivonat . . . . . KADSURA
Pipere-víz . . . . . KADSURA
Haj-olaj . . . . . KADSURA
Brillantine . . . . KADSURA

VIOLET.

A Royal Thridace és Seloutine-szappan föltalálója. 695
225. RUE ST. DENIS, PARIS.

Szines SATIN RADAMÉS,

bir. márka 4.50 méterenkint; tiszta selyem,
legszebb minőség, körülbelül 50 legujabb és legelegánsabb árnyalatban; egész köntösökre; kiválóan alkalmasak *karácsonyi ajándékokra*. Szállítom, mig a készlet tart, *vitel- és vámdij-mentesen* a házhoz, *egyes köntösökre mint egész végben is.*

ZURRER JAKAB selyemkelme-gyára, Zürich (Schweiz)
Alapitva 1825-ben. Alapitva 1825-ben.

A közelgő karácsonyra a gyár a leggazdagabban van ellátva, a legujabb divat szerinti, legelegansabb selyemkelmékig, ugy mint: szines és fekete faille és cachemir, damasé, Satins de France, Satins Radanés, Satins de Lyon, Satins merveilleux, bársony, plüsch, Lévantines, Gros Grains, Taffetas, csikos és koczkás szövetek a legiblésesebb alappal, atlacz, Louisines zászlókelmék fehér, vörös, kék és zöldben, 120 ctm. szélességben. Fehér kelmék menyasszonyruhákra, stb., stb.

Mintákkal valamennyi kelméből, azonnal ingyen és bérmentve szolgálunk. Kérjük a megbizások haladéktalan beküldését, hogy a kelmék az ünnepekre idejekorán szállithatók legyenek. Levéldij a Schweizba 20 fillér = 10 kr. o. é.

A FRANKLIN-TÁRSULAT
kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4. szám) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Uj fali naptár
az 1883-ik évre.
Egy egész iv 20 krajczár.

Dr. Pattison
köszvény-gyapotja
azonnal enyhiti és gyorsan gyógyitja a 690
köszvény és csúz
minden nemeit, ugymint: arcz-, mell-, nyak- és fogfájásokat, fej-, kéz- és térd-köszvényt, tagszaggatásokat, hát- és ágyékfájásokat.
70 krajczáros ecset, és 40 krajczáros fél csomagokban Budapesten Török József gyógyszertárában a «szent lélekhez», király-utcza 12., és Gerhardt A. gyógyfürkerek. «a fekete kutyához, rózsa-tér 5. Ritter Imre fiai gyógyfürkerek. «a remetéhez», sétatér-utcza 7. szám alatt. Aradon Bokor A., szerb-u. 1.; Pozsonyban Pistory Bódog, gyógysz. «a vörös rákhoz» 170 Mihály-k., Temesváron Jahner C. gyaz. a «magyar királyhoz».

A szép
bajusz

az ifju legfőbb disze. A bajuszt-lan nem talál a leányoknál szerelemre. Bajusz nélkül ninczen czék. A kinek még nincs bajusza, az csak azonnal rendeljen egy szelencze
Musfacher bajzsamot
Paul Bosse, Frankfurt a/Main, Schillerstrasse 12. Bámulni fogja az eredményt. Doboza az egész ausztria birodalomba bérmentes megküldés mellet 1 Fl. 80 Xr. a pénz beküldése vagy utánvétele mellet. A meg küldés vám mentes.

HAZAI TERMÉNY!
CSÉPLÉSI IDÉNYRE
ajánlunk *kitünő minőségü*
TÖMÖR (DARABOS) SZENET
három minőségben mozdonyok (Locomobile) fütésére.
GYÁRSZENET, gyári czélokra, minden hazai vasút-állomásra szállitva
igen jutányos, mérsékelt árak mellett.
Északmagyarországi egyesitett kőszénbánya- és iparvállalat-részvény-társulat
Budapest, V. Erzsébet-tér 10. sz.
(Utánnyomat nem dijaztatik.) 411

Karácsonyi és ujévi ajándékok!!

A legolcsóbb, legalkalmasabb és legczélszerűbb
karácsonyi és ujévi ajándékok
kizárólagosan kaphatók
Sz.-Fehérvárott SCHILLER L. vászon, divat, posztó és kész női felöltők raktárában „a szép menyasszonyhoz".

A nagyon t. vevők könnyebbsége miatt, minden 5 frtnyi összegtől kezdve s pedig 5 kilo sulyig ingyen azaz bérmentve szállitok. Csomagolás ingyen történik.

HENSEN EBNER csehországi nagygyárostól.

SÜRGÖNY.

T. Schiller L. nagykereskedő Sz.-Fehérvárott.

Ma küldök b. czime alatt 50 láda ruhakelmét, melyet az Alexandria bombáztatásából megmentettem, kérem önt ezeken mielőbb minden áron tuladni, habár félig ingyen, miután a pénzre égető szükségem van, hogy bukástól megmenthessem magamat.
743 *Kiváló tisztelettel fentebbi.*

	helyett most csak
1 ruha 10 rőf finom jó minőségü créton vagy battiszt	—.— 1.70
1 ruha 10 rőf kék festett indigo szatén	—.— 1.90
1 ruha 10 rőf finom szörszövet	—.— 1.70
1 ruha 10 rőf legfin. színes madapolán	—.— 2.—
1 ruha 10 rőf nehéz chevjott apró besz. petytyel	—.— 2.15
1 ruha 10 rőf színes koczk. lusztre, matlasse v. sim. kamgarn	—.— 2.50
1 ruha 10 rőf ♯ vatmoll	—.— 2.50
1 ruha 10 rőf legfinom. sim. diagonál, atlasselme, ripsz, v. Stephanie-gyapju chevjott	7.50 3.25
1 ruha 10 rőf finom fekete bratfort lusztre	7.90 3.35
1 ruha 10 rőf legfinomabb legujabb nagy buquetos	—.— 3.50
1 ruha 7 rőf 7/8 széles legfinomabb terno, legujabb szinekben	12.— 4.25
1 ruha 7 rőf 7/8 széles legfinomabb fekete doubl alap.	15.— 6.75
1 ruha 7 rőf 7/8 széles posztó «Damen-Tuch»	14.— 6.35
1 ruha 10 rőf finom czérnázott Sternberg barchet	—.— 2.25
600 rőf finom fekete noblesse vagy nehéz fekete faille selyem rőfe	3.80 1.65

Kapható SCHILLER L.-nél SZ.-FEHÉRVÁROTT,

Vidéki rendelmények azonnal és legpontosabban teljesittetnek. Csomagolás ingyen.
Rendelmények 5 frttól k. 5 kilo sulyig ingyen azaz bérmentve küldetnek m. t. vevőnek.

Kiváló tisztelettel
SCHILLER L.,
vászon, divat, posztó és kész női felöltők raktár a «szép menasyszonyhoz»

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

ISTVÁN BÁCSI NAPTÁRA

vagyis családos házigazdáknak és gazdasszonyoknak, helységi előljáróknak, iparosoknak és földmivelőknek való képes kalendárium.

Alapitá **MAJER ISTVÁN.** 1883-dik évre Szerkeszti **kőhalmi KLIMSTEIN JÓZSEF**

HUSZONNYOLCZADIK ÉVFOLYAM.

Ára füzve 50 kr.

TARTALMA: Kamatszámitás uj pénzben. — Cselédbért árendát mutató tábla. — Naptári-rész jegyzéklapokkal. — Bélyegekről. — I. **Az erkölcsi világ.** Névnapot mutató tábla (abc-rendben.) — Simor János bibornok, herczegprimás és esztergomi érsek 25-éves püspökségének emléke, (ünnepelve 188⁰. junius 29.én.) Simor Lászlótól. (Három képpel). — Bajaink oka. Nyulassytól. — A vándor vitéz. (Történeti elbeszélés a XIII. századból, egy karlszagi régi irás után). II. **Gazdák naptára.** Rétöntözésről. Levél a szerkesztőhöz. Somogyi Gy. — Mennyi magot kell a lóherés vagy luczernás földbe vetni? — Mit tartsunk az árpatermesztésről. — Zöld takarmányozásról. — Spárga termesztése. — Uj eke. Howard szabadalmazott hármaseke. (Képpel). — Apróságok. — III. **Népnevelők naptára.** Mészáros Imre. (Arczképpel.) Dalmady Imretől. — A munkásságra is nevelni kell az embert. Zámolyi Varga Mihálytól. — Rácz Antal. (Arczképpel). — IV. **Gazdasszonyok naptára,** Boldog Jolánta IV. Béla király unyszent életü leányának élete és erényei. Szecsey Ferencztől. — V. **Történetiek.** A magyar ezredévi ünnepély alkalmára. Adakozzunk Szent István király szobrára. — A beszterczebányai székesegyház. H. Horváth Bélától. (Képpel) — Gróf Csáky Miklós esztergomi kanonok. — VI. **István bácsi a házában és a nagy világban.** A szegedi magyar házország és Franczia-ország között. (Három képpel). — A szent Gotthardt-alagut. Somogyi Gy.-től. — VII. **Művészet.** «Krisztus urunk Pilátus előtt» Munkácsy hires festménye és arczképe. — VIII. **Tréfák mezeje.** Adomák. — A Magyarországban tartatni szokott országos vásárok jegyzéke. — Hirdetések.

Franklin-Társulat nyomdája (Budapest, egyetem utcza 4-ik szám.)

50-ik szám 1882. BUDAPEST, DECZEMBER 10. XXIX. évfolyam.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre 6 •
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre 4 •
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre 3 •
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

YBL MIKLÓS

Ritka szép ünnep volt az, melyet e héten ült meg a magyar mérnökök és épitészek egyesülete. Egy félszázadon keresztül tartó szakadatlan alkotás ünnepe volt ez, alkotásé a szó legteljesebb értelmében, alkotásé, a melynek teste, markolható anyaga van, melyben eszményi művészet párosul a gyakorlati élet czéljaival, s mely minden nemzet által megérthető nyelven, századokig tisztán olvasható átalános alphabet jegyeivel hirdeti az alkotó kor vagy nemzet czivilizáczióját.

Az irott történelem jobbára a rombolások története. A história megörökité nevét a nagy rombolóknak s a világhősök magaslatára emelte föl, mig a nagy alkotók csak igen kis részének jegyezte föl nevét. De a teremtő ösztön, istennek e szikrája az emberben, lassanként kiköszörülé a rombolásokat, s a rettenetes pusztitások soha sem birták végkép eltörülni, a mi igazán nagyot, érdemeset az emberi kéz és elme előhozott. Nagy vigasztalás az, hogy az emberiség alkotása mindig hatalmasabbnak bizonyult az egyesek pusztitó tényeinél, az épités mindig nagyobbnak a rombolásnál. Egyiptom dicsősége elenyészett örökre, de piramisai negyven évszázad mulva is hirdetik eltünt nagyságát; Róma világontó hatalma nincs sehol, de csonkaságukban is nagyszerü épitményei ma is élő emlék abból az időből, mikor az egész ismert földnek ő volt az ura.

A köre rakott kö az igazi könyve a kultura történetének. Időkkel, viszontagságokkal daczoló krónika, melyet végkép megsemmisiteni lehetetlen, mert *anyaga* van, a mi halhatatlan. Nem légvár az, a mit teremt, s a minek ideigóráig talán csillogó semmiségét eloszlatja egy széllebbenés, — de reális valami, mely sokszor túléli alkotóját, késő nemzedékekhez szóló közvetlen izenet lesz rég eltünt idők nemzedékeitől.

A müvelődés nagy folyamában előkelő szerepe van azoknak, a kik lelket lehelnek a kőbe s azt oly alakba öntik, hogy megfeleljen a jelen szükségletnek, beszéljen a jövendőhöz és fejezze ki az örökszép eszmét. Művészet ez is, mely nem veszit azzal eszményi méltóságából, ha a prózai élet igényeinek is megfelel egyuttal. A szép ház, azért, hogy benne lakni is lehet, mindig lehet a maga nemében ép oly tökéletes művészi alkotás, mint a festmény, melynek nincs más czélja, mint tisztán a gyönyörködtetés.

Mi magyarokul nagyon hátra voltunk a művészet ez ágában a legujabb időkig. Ha ugy száz év előtt a balsors eltörülte volna nemzetünket, igazán alig lett volna a Duna-Tisza táján valami, a mi látható nyomául szolgálhatott volna itt létünknek. S ha valami vihar elsöpörne bennünket ma, — miből következtethetné az utánunk jövő idegen, hogy a magyar alföldön egy nép élt az előtt, a melynek volt kulturája is.

Most, e században fogtunk csak hozzá igazán pótolni a hiányt. Igaza van *Hieronymi* Károlynak, hogy «a sors nemzetünknek csak az utóbbi évtizedek alatt engedte meg, hogy kulturföladatainak is éljen».

«Nem mintha már a középkorban nem lettek volna nagy királyaink, a kik a tudományokat és művészeteket becsülve, azok müvelőit magok köré ne gyüjtötték volna. De a Zsigmond- és Mátyás-korabeli müemlékeket idegen művészek: németek, olaszok és valószinüség szerint francziák emelték és czeknek alkotásai nem a nemzet eszmekörének szüleményei vol-

YBL MIKLÓS.